

Een kriezis

Marcellus Emants

bron

Marcellus Emants, *Een kriezis*. Haagsche Boekhandel- en Uitgevers-maatschappij, Den Haag 1898

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/eman001krie01_01/colofon.php

© 2017 dbnl

Een Kriezis werd geschreven voor liefhebbers^(*) en met het oog op een bepaald doel.

Hiermee wil ik niet gezegd hebben, dat het mijn streven is geweest een stuk te schrijven, dat niemand aanstoot zou geven en gemakkelijk goed was te spelen.

Evenmin, dat ik 't niet door toneelspelers van beroep vertoond wens te zien.

MARCELLUS EMANTS.

(*) Niet met het oog op de krachten van een bestaand gezelschap.

Personen.

Dr. Karel Remdonk, geneesheer.

Suze van Grevelingen, zijn vrouw.

Dr. Gijs ten Does, oom van Karel.

Mr. Jakob van Grevelingen, rechter, broer van Suze.

Cornelia, zijn vrouw.

Mr. Frans Remdonk, broer van Karel, Hoofd-Kommies aan het
Mienisterie van Buitenlandse Zaken.

Henriette, zijn vrouw.

Mr. Ruuf, advokaat.

Mies Spronsen.

Melissen.

Juffrouw Melissen, zijn zuster.

Dientje.

Een Knecht.

Een Dienstbode.

Bedrijf I, II en IV spelen ten huize van Karel in een kleine stad;

Bedrijf III speelt ten huize van Frans in Den Haag.

Alle plaatsaanwijzingen zijn van uit de zaal genomen.

Bedrijf I.

Het toneel stelt voor een eenvoudig, smaakvol-gemeubeld vertrek, dat 's morgens als ontvangkamer voor dokter Remdonk, 's avonds als huiskamer dienst doet. In het achterdoek een dubbele deur, die toegang verleent tot de eetkamer. Links een deur, die uitkomt in de gang; rechts twee zijdeuren, waarvan de voorste uitkomt in een klein vertrek, waar de pasieënten zich aan- en uitkleden, terwijl de andere dieper het huis in geleidt. Links vooraan een schrijftafel vol papieren, boeken, flesjes enz.; daarachter een venster. Rechts tussen de beide deuren een schoorsteen met spiegel, waarvoor een tafel omgeven door stoelen en een sofa. Links van de achterdeur een bonheur-du-jour, rechts een boekekast. Voorts een ezel, waarop een plaat, een toestel voor Franklieniezasie, een rustbed, hier en daar apotekersflesjes en andere benodigheden van een dokter. Op de schoorsteenmantel twee vaasjes en andere ornamenten. Op de tafel een album.

Eerste toneel.

K a r e l, later S u z e .

K a r e l

(aan de voorste rechter zijdeur).

Geloof me, juffrouw Melissen, ik zeg u de waarheid.

J u f f r o u w M e l i s s e n

(achter de deur).

Hoef ik me dus niet ongerust te maken?

K a r e l.

In 't geheel niet. U heeft geen enkel organies gebrek.

(hij sluit de deur en gaat voor zijn schrijftafel zitten).

Dat is nu alle drie maanden dezelfde grap! Het mens is volkomen gezond en toch komt ze me telkens weer raadplegen.

S u z e

(in fietskostuum door de achterste, halfgeopende, rechter zijdeur glurend).

Alleen? Kan ik binnenkomen?

K a r e l.

Kom maar. Juffrouw Melissen is er nog; maar zij kleedt zich aan en dat gaat zo gauw niet.

S u z e.

Is dat de oude vrijster, die verliefd op je is?

K a r e l.

Zeg toch zulke dwaasheden niet.

S u z e.

Iedereen zegt 't en ik vind 't heus zo ongelofelijk niet, dat een vrouw op jou verliefd wordt.

K a r e l

(glimlachend).

Dankje voor het kompliment; maar toch raad ik je aan niet jaloers te worden. 't Is onnodig.

S u z e.

Zeg me dan maar eens hoe je mijn nieuwe fietskostuum vindt. Doelmatig, hè? Nu loop ik ten minste geen gevaar

meer, dat mijn japon in het wiel verward raakt en ik op de grond hulpeloos moet liggen spartelen.

K a r e l

(iets ernstiger).

Maar wel, dat de mensen je nog meer nakijken dan ooit te voren.

S u z e .

Is 't weer zo laat? Wie heeft me, toen ik omduikelde, verweten, dat mijn kostuum onprakties was?

K a r e l .

Ik; maar....

S u z e .

Wie heeft me toen de modeplaat voorgehouden, waarop dit kostuum was afgebeeld?

K a r e l .

Ik; maar nu ik 't je aan zie hebben....

S u z e .

Ach, mannetje, wat ben jij in de laatste tijd veranderd! Toen we nog geangaazjeerd waren zei je: als een vrouw er goed uitziet, dan kan ze doen wat ze wil.... altijd zullen de mensen over haar babbelen. Doe dus eenvoudig, wat je zelf goed vindt en laat de mensen.... praten. Nu volg ik je raad op.... 't is weer niet goed!

K a r e l .

Toen wist ik immers niet, dat we op een kleine plaats terecht zouden komen. Het fietsen van een getrouwde

vrouw.... zonder haar man er bij.... is hier nog iets ongewoons en als je dan ook een ongewoon kostuum draagt....

S u z e .

Wie heeft me dat alles aangeraden, ja zelfs voorgeschreven?

K a r e l

(opstaande).

Ik, maar....

S u z e

(half gebelgd, half gekscherend).

Maar nu heeft zo'n oude vrijster er schande over geroepen. Niewaar? Zij vindt zeker, dat een vrouw, die fietst, ook noodzakelijk haar huishouden moet verwaarlozen en haar man bedriegen. En meneer laat zich van zijn stuk brengen door de praatjes van een malloot, die kopje-krouwen met hem speelt net als met haar papegaai.

K a r e l

(lachend).

Kopje-krouwen! Kindlief, hoe verzin je 't!

S u z e .

Juist, lach er om; dat doe ik ook.

(K a r e l lacht nog luider.)

Wat ben je toch een verstandige man, dat je een vrouw hebt genomen, die als een hofnar je weer aan het lachen kan maken, wanneer anderen je humeur in de war hebben gestuurd.

K a r e l .

Hofnar, hier heb je je beloning

(hij geeft haar een zoen).

Maar verdenk juffrouw Melissen nu niet, want die heeft je naam niet uitgesproken.

S u z e .

Des te beter! Je ziet, dat ik me de tittel van hofnar laat aanleunen; maar bedenk, dat een hofnar doorgaans ook de vertrouwde van zijn vorst was in staatsgeheimen!

K a r e l .

Vroeger; maar tegenwoordig is 't genoeg, als hij zijn meester opvrolikt.

S u z e

(half schertsend, half ernstig).

Neen, meneer, dat is niet genoeg. Ik wil ook delen in je werk en ernstige zaken met je bepraten.

K a r e l .

Laat ik je dan geen ernstige boeken lezen en spreken wij daar niet samen over?

S u z e .

Boeken-lezen is ook niet genoeg.

K a r e l .

Ik kan je toch de geheimen van mijn pasieënten niet verraden.

S u z e .

Dat hoeft ook niet; maar waarom houd je me zo helemaal buiten je zaken? Of je praktijk vooruit gaat.... ik weet 't niet. Wat je verhandelt op al je vergaderingen.... ik weet 't niet. Wat je hoort op de sociëteit.... ik weet 't niet. Wel beschouwd behandel je me als een kind en dat is heus op den duur niet uit te houden. Zal mannetje dit nu eens in zijn oren knopen?

K a r e l.

Je bent vermakelijk.

S u z e.

Zorg dan maar, dat ik 't blijven kan. Nu ga ik eens kijken, of alles voor onze gasten in orde is en dan zie je me straks terug in een nieuwe japon, die ik op onze trouwdag wil inwijden.

(bij de deur)

Laat juffrouw Melissen je humeur nu niet voor de tweede keer in de war brengen; want heus, dan geeft je hofnar de moed voor altijd op.

K a r e l.

Zet de Champagne maar in het ijs en laten we vrolijk zijn!

S u z e.

Daar komt ze al. Tot straks

(zij komt snel terug, geeft hem nog een zoen en gaat rechts achter af).

Tweede toneel.

K a r e l, J u f f r o u w M e l i s s e n.

K a r e l

(ongeduldig heen en weer lopend).

Zo'n aardig jong ding en ernstige zaken! Hoe komt ze op de gedachte? - Kom, juffrouw Melissen, kom, kom, kom!

J u f f r o u w M e l i s s e n

(binnentredend).

Maar dokter, als ik nu geen gebrek heb, zoals u zegt, waar komen dan die hartkloppingen vandaan en die levendige dromen? Ik heb van nacht nog van u gedroomd.

K a r e l.

Zenuwen, juffrouw Melissen, de kwaal van de tijd. Ga nog even zitten. U moet wat meer in de lucht komen en beweging nemen.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Ach, dokter, altijd zo alleen te moeten rondzwerven. Dat maakt melankoliek. Vindt u niet? En de mooie wandelingen zijn ook zo ver weg.

K a r e l.

Ga er dan per fiets heen. Fietst u niet?

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Foei, dokter; hoe kan u dat vragen?

K a r e l.

Waarom? 't Zou zo slecht niet voor u zijn.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Zo'n ongrasieëuze beweging voor een vrouw en dan.... het kostuum.... iedereen kijkt je na.... je komt in opspraak.... de heren lachen je uit.

(plotseling schrikkend van een invallende gedachte)

Ach.... neem me niet kwalik.

K a r e l.

Wat zou ik kwalik kunnen nemen?

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Ik dacht er niet aan, dat uw vrouw zo druk fietst. Ik voor mij zie er ook geen kwaad in; maar....

K a r e l .

Maar *men* keurt 't af, niewaar?

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Ja en.... word nu niet boos, als ik een beetje vrij met u spreek.... uw vrouw doet verkeerd, dat zij zich daar zo weinig aan stoort.

K a r e l .

(stroef).

Mijn vrouw doet geen kwaad, Juffrouw Melissen. U hoort, dat ik 't zelf aanraad.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Nu ja; ik begrijp, dat u haar niet afvalt. En.... wat de gezondheid betreft.... dat is ook een andere kwestie; maar.... u kent de mensen even goed als ik en wat meer is: u heeft ze nodig.

K a r e l .

Ze hebben mij ook nodig.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Zeker, zeker. Ik bijvoorbeeld zou niet gemakkelijk een andere dokter vinden, in wie ik evenveel vertrouwen had als in u.

K a r e l .

Kom! kom!

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Neen, heus, ik meen 't. Waarin 't zit weet ik niet; maar als u me maar eens aankijkt, dan voel ik me al weer een ander mens.

K a r e l.

Ik wou, dat al mijn pasieënten dat zeiden.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Maak nu geen gekheid. Ik zou waarlik niet weten wat te beginnen, als u eens van hier wegging.

K a r e l.

Voorlopig denk ik daar nog niet aan.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Nu ja; maar je kunt toch nooit met zekerheid.... De omstandigheden kunnen iemand wel eens te machtig worden. Uw vrouw ontziet niemand en.... de mensen....

K a r e l.

De omstandigheden, mijn vrouw, de mensen.... Wat bedoelt u nu?

J u f f r o u w M e l i s s e n

(na enige aarzeling).

Belooft u me niet te zullen verraden.... zelfs niet aan uw vrouw.... als ik u iets vertel, dat voor u van groot gewicht is?

K a r e l.

Van groot gewicht.... voor mij?

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Ik verzeker 't u. 't Is nog een geheim. Kan u 't bewaren?

K a r e l.

Een dokter is een biechtvader, juffrouw Melissen.

Juffrouw Melissen

(koket).

U zegt 't wel. Hij is ten minste even gevaarlik.

Karel

(leuk).

Maak u niet ongerust.

Juffrouw Melissen.

U is wreed; maar... wat ik zeggen wilde: u heeft zeker al gehoord van het plan om hier een Sanatorium te bouwen voor zenuwlijders.

Karel.

Ik heb er terloops over horen spreken. Uw broer heeft er wel eens een balletje van opgeworpen. Toen heb ik zelf nog een paar wenken gegeven. Maar... dat is nu al weer enige maanden geleden.

Juffrouw Melissen.

Eigenlik is het hele plan van mijn broer uitgegaan. Hij steekt er dan ook het meeste geld in; maar Visser, Mulder, Jansen, Pietersen, Zwart en nog enige anderen doen ook mee. Ze willen het buiten van de vorige burgemeester er voor aankopen.

Karel.

Dat is een best iedee! Zandgrond en dennebossen... 't kon niet beter!

Juffrouw Melissen.

Het schijnt een grootse onderneming te zullen worden, geheel ingericht naar de allernieuwste eisen en nu wou mijn broer u zo graag tot dierekteur hebben.

K a r e l.

Zo. Nu.... dat zou wel een kolfje naar mijn hand zijn.

J u f f r o u w M e l i s s e n.

Dacht ik 't niet! Ik heb dadelik gezegd: Jan, dat is net iets voor onze knappe dokter Remdonk. Jan dweept met u.

K a r e l.

Heel vereerd; maar.... zijn de anderen tegen me?

J u f f r o u w M e l i s s e n.

Tegen u is het woord niet; maar ieder heeft zijn vriendjes, niewaar? Een paar van die heren werken voor Dr. Spronsen. Welke weet ik niet; want mijn broer vertelt me lang niet alles. Hij is altijd bang, dat ik zijn geheimen zal verklappen. Alsof ik niet zwijgen kon! Maar ik weet toch wel, dat de heren, die voor Spronsen zijn, van u.... of liever.... van uw vrouw allerlei kwaad vertellen. Ach, ach, als u eens horen kon, hoe de mensen.... niet allen; maar toch velen.... over uw vrouw te keer gaan! En 't ergste is, dat alles op uw hoofd neerkomt. Uw vrouw.... zeggen ze.... is wuft.... niet degelik.... Ze verwaarloost haar huishouden.... ze denkt maar aan haar toiletten en aan haar fiets. Ze praat over geleerde boeken om anderen de ogen uit te steken. Ze verbeeldt zich heel wat, omdat ze uit Den Haag komt; maar op de keper beschouwd.... Enfin, allerlei dergelijke dingen meer.

K a r e l.

Ik begrijp er alles van, Juffrouw Melissen.

Juffrouw Melissen.

En... zoals ik zei: alles komt op *uw* hoofd neer. U heet zwak van karakter; u moest uw vrouw niet zoveel vrijheid laten; u zit onder de pantoffel; u weet uw gezag niet te doen gelden....

Karel

(enigsins bitter).

En daarom deug ik niet voor het Sanatorium, hè?

Juffrouw Melissen.

Juist.... Als u dus een goede raad van me wil aannemen: zeg dan aan uw vrouw, dat ze in uw belang het fietsen laten moet en zich wat stemmiger kleden en wat eenvoudiger optreden en niet zo van uit de hoogte op de mensen neerkijken. *Ik* trek me daar natuurlijk niets van aan; maar niet iedereen denkt zo.

Karel

(korzelig).

Ik dank u voor uw raad.

Juffrouw Melissen.

Het zou me zo spijten, als die mooie posiesie u ontging door de opvattingen en de praatjes van de mensen.

Karel

(als boven).

Nogmaals bedankt, juffrouw Melissen.

Juffrouw Melissen.

U is toch niet boos op me.

Karel.

Ik denk er niet aan.

Juffrouw Melissen .

Niet alle mensen kunnen de waarheid horen.

Karel .

Ik best.

Juffrouw Melissen .

Ik heb soms zo'n medelijden met u.

Karel .

Heel lief van u; maar daar is nog geen reden voor

(haar een hand gevend als tot afscheid).

Dus.... veel wandelen, goed eten, weinig drinken, alle emoties vermijden en dan zullen die hartkloppingen wel gauw verdwijnen.

Juffrouw Melissen .

Ik zal presies doen, wat u zegt. En u belooft me....

(de vinger op de mond leggend).

Mondje toe, niewaar?

Karel .

Wees gerust.

Juffrouw Melissen .

Alles is nog een groot geheim.

Karel .

Niemand zal er iets van vernemen.

Juffrouw Melissen .

Vooraf uw vrouw niet.

Karel .

Ik heb u immers beloofd; dat ik haar niets zou zeggen.

Juffrouw Melissen

(hem nogmaals de hand drukkend).

Sterkte, dokter

(zij gaat heen, gevolgd door K a r e l , maar wendt zich bij de linker zijdeur om).

Neen, maar.... Nu zou ik zo waar vergeten u geluk te wensen met uw trouwdag.

K a r e l .

Dank u.

Juffrouw Melissen .

U viert van daag zeker feest, hè?

K a r e l .

We krijgen enige famielieleden over.

Juffrouw Melissen .

Een intiem huiselik feestje! Och, ja; dat is maar het beste. Komt uw oom en voorganger, de oude dokter Ten Does ook?

K a r e l .

Neen, die houdt niet van famieliefeesten.

Juffrouw Melissen .

't Is waar ook! Het heugt me nog, dat hij eens tot me zei: famieliefeesten zijn famieliestandjes of verlakkerij.

K a r e l .

Juist; dat is *zijn* opvatting.

Juffrouw Melissen .

Toch was hij een lieve man. Ik mocht hem graag. Praktiezeert hij in 't geheel niet meer?

K a r e l .

Nog zo'n beetje.... onder de boeren.... uit menslievendheid. Hij woont tegenwoordig op de hei, zoals u weet.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Ja, ja. Nu.... nogmaals: sterkte, dokter

(links achter af).

Derde toneel.

K a r e l , later D i e n t j e .

K a r e l

(schellend).

Wel sakkerloot! Nu word ik al beklaagd ook. Zo'n oude vrijster! Het ergste is maar, dat er waarheid steekt in 't geen zij zegt!

(hij gaat aan zijn schrijftafel zitten en tekent iets op).

D i e n t j e

(van links opkomend).

Heeft meneer gebeld?

K a r e l .

Is er nog iemand in de wachtkamer, Dien?

D i e n t j e .

Niemand meer, meneer.

K a r e l .

Goed, dan ga ik nog even uit. Je weet, dat meneer Ten Does pas overmorgen komt.

D i e n t j e .

Ja, meneer; dat weet ik. Mevrouw zei, dat juffrouw Spronsen nu de kleine loozjeerkamer zou nemen.

K a r e l.

Best. - Als ze me van daag laten halen, dan moet je vragen waarvoor 't is. Voor een ernstig geval kunnen ze me natuurlijk krijgen; maar komen ze met wissewasjes aan, dan zeg je, dat meneer famielie over heeft, die over gewichtige zaken komen spreken en dat hij morgen ochtend vroeg wel eens aan zal lopen.

D i e n t j e.

Ik zal ze u van daag wel van het lijf houden. U mag ook wel eens een vrolijke avond hebben

(links af).

K a r e l

(alleen).

Daar heeft ze gelijk in!

(Hij gaat door met schrijven).

Vierde toneel.

K a r e l, S u z e.

S u z e

(in een keurig, maar toch eenvoudig toilet van rechts achter opkomend).

Ziezo; alles is in orde. Ik geloof, dat onze keukenprinses voortaan best alleen haar gang kan gaan. Ze is biezonder leerzaam. Ik ben maar wat blij, dat we haar genomen hebben. Jij was 't niet met me eens; maar

(zij kijkt in de spiegel en schikt 't een en ander aan haar toilet)

dat heb ik al eens meer gemerkt: met al zijn knapheid heeft mannetje toch geen mensekennis. Karel, zijn alle mannen zo?

(zij kijkt niet naar hem om).

K a r e l

(blijft voor zijn schrijftafel zitten, maar keert zich om).

Ik weet 't niet.... Ben je haast klaar met je toilet? Wat heb je je weer opgedirkt!

S u z e

(zich verrast omwendend).

Wat betekent dat nu? Je weet, dat er voor mij niets lelikers bestaat dan een opgedirkte vrouw. In ons verrukkelijk stadje heb ik de afschrikkende voorbeelden op elk partijtje maar voor het grijpen en nu zeg jij, dat ik....

K a r e l

(wrevelig).

Nu ja, nu ja. Opgedirkt is misschien een verkeerd woord. Ik bedoel, dat je te veel toilet maakt. Natuurlijk zal je van avond er veel beter uitzien dan Kee of Henriët.

S u z e .

Daar moest je blij om zijn. Of is 't mijn schuld, dat Kee zich toetakelt of ze uit bakeren gaat en dat Henriët geen smaak heeft?

K a r e l

(zich allengs opwindend).

Jij steekt andere vrouwen de ogen uit en dat is verkeerd. Er wordt toch al genoeg over ons gebabbeld! Wanneer de mensen 't zo druk hebben over elkaar, dan zingen ze doorgaans geen lofliederen en nu zie ik niet in waarom je de kwaadsprekerij in de hand moet werken.

S u z e

(op zeer ernstige toon).

Beste man, hoor eens. Vroeger had je nooit iets op me aan te merken; tegenwoordig kan ik 't je nooit meer

naar de zin maken. Dat aanhoudende vitten kan ik niet verdragen. Ben ik zonder 't te weten veranderd, toon 't me dan aan en ik zal oprecht mijn best doen weer net te worden als vroeger, toen je me goed vondt. Maar.... is dat niet het geval, doe me dan het genoegen en houd op met dat vervelende hakken!

(zij gaat zitten).

K a r e l.

(opstaande).

Ik beweer niet, dat jij veranderd bent. Onze omstandigheden zijn anders geworden en daarmee moeten we rekening houden.

S u z e.

Welke omstandigheden bedoel je?

K a r e l.

Moet ik je dat nog uitleggen? In ons angaazjement werkte ik alleen in ziekehuizen en nu ben ik een gevestigde dokter, die het vertrouwen moet winnen en houden van de toonaangevende kringen in ons stadje.

S u z e.

Hé, wat een deftige woorden! Geloof je nu werkelijk, dat die

(met ieronie)

toonaangevende kringen aan dokter Remdonk hun vertrouwen zullen onthouden, omdat de vrouw van dokter Remdonk zich graag behagelijk voelt in een mooi japonnetje?

K a r e l.

(geprikfeld).

Ik geloof, dat de bekrompen lui hier....

S u z e.

Je bedoelt: de toonaangevende kringen.

K a r e l.

Dat is immers hetzelfde!

S u z e

(lachend).

O, zo!

K a r e l

(als boven).

De mensen vinden 't nu eenmaal verkeerd, dat jij fietst. Ze vinden 't verkeerd, dat jij op ons wiest-avondje over boeken praat, die zij niet gelezen hebben.... misschien niet eens zouden begrijpen. En het verkeerde van jou gedrag wijten ze aan.... mij.

S u z e.

Man, haal je toch zulke gekke dingen niet in 't hoofd!

K a r e l.

Dat zijn geen gekke dingen! Ik weet, dat jou manier van doen, al steekt daar ook in 't geheel geen kwaad in, een nadelige invloed heeft op mijn praktijk.

S u z e.

Ach kom!

(opstaande)

Als je me het bewijs levert, dat je door mijn

(hem nasprekend)

manier van doen één enkele pasieënt verloren hebt, dan zal ik mijn fiets verkopen, een muts opzetten als de vijftig-jarige vrouw van de domiënee en op ons wiest-avondje voortaan alleen praten over de meiden en de prijzen van de aardappelen.

K a r e l

(boos).

Blijf asjeblijft ernstig, hè!

S u z e .

Ik ben 't. Ik verklaar je heel ernstig, dat ik tot zolang alles wil doen, wat in mijn vermogen is, om jou te behagen, wanneer we samen zijn. Maar.... de rest van de tijd, als ik in gezelschap moet opzitten en pootjes geven of wanneer jij naar je pasieënten en je vergaderingen bent, zal ik.... wat de lui ook babbelen.... presies doen wat mij aanstaat en wat, naar mijn beste weten, jou niet benadeelt!

K a r e l .

Jij kunt niet beoordelen, wat mij al of niet benadeelt!

S u z e .

Leg 't me dan uit!

K a r e l .

Er zijn dingen, die ik het recht heb van je te verlangen, zonder dat ik hoeft uit te leggen waarvoor.

S u z e .

Is dat je antwoord op mijn verzoek om niet behandeld te worden als een kind?

K a r e l .

Dat is in 't geheel geen antwoord; maar wel een eis! Ik verkies mijn recht erkend te zien om in sommige gevallen te bevelen en jou plicht om dan te gehoorzamen!

S u z e

(verbaasd lachend).

Karel.... ben je gek geworden?

K a r e l .

Ik zeg je nog eens: blijf asjeblieft ernstig. Straks komt je broer Jakob. Vraag hem dan maar eens, of ik niet het recht heb van je te verlangen, dat je me gehoorzaamt.... des noods blindelings.

S u z e .

Ik heb in 't geheel geen plan me door jou te laten behandelen, zoals Kee door Jakob wordt behandeld. Wanneer je iets van me verlangt, dan kan je me uitleggen wat dat is en als je verlangen me redelijk lijkt, zal ik er me graag naar schikken; maar om je bevelen.... lach ik.

K a r e l

(zeer boos).

Suze, terg me niet!

S u z e

(kalm).

Je weet heel goed, dat ik daarvoor veel te veel van je houd; maar ik wil evenmin getergd worden! Ik wist niet, dat wij getrouwd waren om elkander het leven te verbitteren.

K a r e l

(heftig).

En ik wist niet, dat wij getrouwd waren om elkander van alles rekenschap te vragen en elkander te hinderen, als wij die rekenschap niet volledig genoeg naar onze smaak krijgen.

S u z e .

O, hinder ik je? Ik heb 't al lang gedacht. Aan allerlei kleinigheden heb ik gemerkt, dat je niet tevreden met me bent. Aan mij ligt dat niet. Je hebt daarnet zelf

gezegd, dat ik niet veranderd was. Dus dan ben je zelf veranderd of wel.... je hebt je van de beginne af in mij vergist.

K a r e l.

Ach, wat een kinderpraat!

S u z e.

Neen, Karel, dat is geen kinderpraat. Als je oprecht je zelf afvraagt hoe je me vroeger vindt en hoe je nu over me denkt, dan zal je wel inzien, dat ik gelijk heb zo te spreken. En nu verzoek ik je maar één ding: laten we eerlijk tegenover elkander zijn en elkander niet nodeloos het leven onaangenaam maken. Kunnen wij weer samen zijn, zoals wij waren in de eerste maanden van ons huwelijk.... laten we 't dan ook dadelik weer worden; maar.... gaat dat niet, laten we dan niet doen als andere mensen, die elkaar jaren lang treiteren....

K a r e l

(zeer opgewonden).

Ik zeg je nog eens: dat is allemaal kinderpraat! Al wat we te doen hebben: jij zowel als ik, is onze posiesie goed te begrijpen: onze posiesie tegenover de mensen en onze posiesie tegenover elkaar. Ik heb nu geen tijd daar langer over uit te weiden. Straks komen onze gasten en ik moet nog even gaan zien naar het kind van de burgemeester. Denk ondertussen maar eens na over 't geen ik gezegd heb. Misschien zal je 't dan wel duidelijk worden, dat mijn woorden niet dwaas genoeg waren, om jou het recht te geven er om te lachen

(driftig af links achter).

Vijfde toneel.**S u z e***(alleen).*

Wat bezielt hem toch?

(zij gaat zitten)

Zon iemand hem opgestookt hebben? Die juffrouw Melissen?.... Zijn vriend Ruuf? Ik begrijp er niets van. Toen wij pas getrouwd waren, was hij zo goed en zo lief voor me. En nu....? O, als ik dat bedenk....

(zij begint te huilen).

Er is iets met hem gebeurd. Wist ik nu maar wat.... De praatjes van de mensen? Ach neen, dat kan immers de ware reden niet zijn

(weer huilend).

Ik hou toch zo innig veel van hem.

Zesde toneel.*Suze, Henriette, Frans.***H e n r i e t t e***(van links opkomend, gevolgd door Frans. Zij is smakeloos opzichtig gekleed en kennelijk veel jonger dan Frans, een 'vieux beau', die te jeugdig naar de laatste mode is uitgedost).*

Dag, mijn beste Suze! Lief van je, dat je ons gevraagd hebt om de eerste verjaardag van je huwelijk hier te komen vieren. We stellen 't zeer op prijs, hoor, en we hopen, dat onze bloemen je daarvan het bewijs zullen leveren,

(op bevelende toon)

Frans, de bloemen.

F r a n s*(een grote ruiker in papier gewikkeld overreikend).*

Hooggeschatte, enige schoonzuster, permitteer me je dit bescheiden bewijs van onze oprechte belangstelling aan te bieden met mijn welgemeende wensen voor uw beider

geluk. Moge het zonnetje van de huiselijke vrede hier nimmer achter grijze
donderwolken schuil gaan!

S u z e

(gedwongen).

Zeer bedankt, Frans en jij ook, Henriette.

(zij plaatst de bloemen in een vaas.)

H e n r i e t t e .

De meeste mensen laten hun bloemen brengen door een tuiniersjongen. Ik kan dat niet uitstaan. Daarom heb ik gezegd: Frans, jij draagt ze.

F r a n s .

En je begrijpt, mijn lieve Suze, met welk een groot genoegen ik die taak op me heb genomen.

S u z e .

Heel lief van je. Karel zal wel dadelik komen. Hij moest nog even een pasieënt bezoeken.

H e n r i e t t e .

Wij zagen hem juist de Hoogstraat inslaan. Hij leek erg gejaagd.

F r a n s .

Een dokter is nooit meester over zijn tijd.

S u z e .

Willen jelui niet gaan zitten?

(zij gaan zitten rond de tafel.)

H e n r i e t t e .

Ik vind anders, dat hij zijn pasieënten voor een dag als deze wel eens aan een kollega had kunnen toevertrouwen. En vertel me nu eens: wie komen er nog meer?

Suze.

Jakob en Kee, Mies Spronsen en Ruuf.

Henriette.

Oom Gijs dus niet?

Suze.

Die heeft voor vandaag afgeschreven; maar hij komt overmorgen loozjeren.

Henriette.

Hij wil je voor zich alleen hebben.

Frans.

Ja, ja; 't is een schalk!

Suze.

Een beste man!

Henriette.

Toch ook een krasse egoïst!

Suze.

Ach.... wat dat aangaat.... Ik geloof, dat alle mannen egoïst zijn.

Frans.

Met je verlof!

Henriette.

Je hebt gelijk; maar.... zo'n uiting uit *jou* mond.... op *deze* dag.... dat is al heel vreemd.

Suze

(gedwongen lachend).

Ik zei 't natuurlijk maar uit gekheid.

Henriette.

Neen, neen; dat maak je mij niet wijs. Je toon was ernstig genoeg. Maar.... je ogen zijn rood. Je hebt gehuild. En dan die gejaagdheid van Karel.... Is 't al hommeles?

Frans.

Maar, Jet, hoe kan je nu zo iets vragen!

(hij spreekt op een zeer hoge toon)

Als Suze van daag een beetje zenuwachtig is....

Henriette

(haar oren toehoudend).

O, Frans, je schelle stem!

(opstaande en naar Suze toegaande)

Zeg me de waarheid.

Suze.

Ach, neen; waarlik.... je....

Frans.

Maar vrouw, hoe is 't....

Henriette.

Frans, val me asjeblieft niet in de rede!

Suze.

Maar....

Henriette.

Wind er nu maar geen doekjes om en vertel me wat er gebeurd is.

Suze.

Ach neen!

Henriette.

Je bent nog jong en onervaren. Strubbelingen tussen

man en vrouw, hoe klein ook, zijn al even gevaarlijk als verkoudheden. Ben je er niet dadelik bij, dan kunnen er allerlei dingen uit voortkomen.

S u z e

(iets opgeruimder).

Dat zal nog wel schikken. Karel is een beetje heftig geweest; maar ik ben zeker, dat hij er nu al berouw over heeft. Trouwens.... 't was onze eerste minder aangename woordewisseling en....

F r a n s .

Laten we dan vaststellen, dat het ook de laatste zal zijn en.... overgaan tot de orde van de dag.

H e n r i e t t e .

Frans, je vergeet immers niet, dat je nog vóór het eten een kamer in het hôtél du Nord zoudt bestellen. Als je daar eens op uitging.

S u z e .

Laat ik de meid even zenden.

H e n r i e t t e .

Volstrekt niet! Frans moet de kamer zelf uitkiezen.

F r a n s

(opstaande).

Ik ben bereid lieve, maar....

H e n r i e t t e .

Ga dan maar. Eerste verdieping.

F r a n s .

Zoals altijd

(hij wil heengaan).

Henriette.

Een grote kamer en als 't kan aan de tuinkant.

Frans.

Natuurlik

(hij wil heengaan).

Henriette.

Op het zuiden en.... twee bedden.

Frans.

Begrepen!

(links af.)

Henriette.

En nu, lieve Suze, biecht nu eens eerlik op, wat er tussen jou en Karel voor is gevallen.

Suze.

Ik zeg je immers, dat het niets te beduiden had. Mijn hemel, Henriët, jij hebt in het begin van je huwelijk toch ook wel eens met Frans een minder aangename woordewisseling gehad.

Henriette.

Dat zal wel waar zijn; maar daarom ben ik juist de geschikte persoon om je een goede raad te geven.

Suze.

't Is heus niet nodig.

Henriette.

Lieve kind, je speelt met vuur. De mannen hebben de wet voor zich. Dat is een grote macht, waarmee

niet valt te spotten. - Wie hebben die wet gemaakt? - De mannen. - Waarom hebben ze die wet gemaakt? - Om ons te kunnen tieranniezeren. - Wil jij getieranniezeerd worden?

S u z e .

Natuurlijk niet!

H e n r i e t t e .

Wat zijn dan je wapenen? Wat zijn in jou ogen de wapenen, waarmee een vrouw haar man in toom kan houden?

S u z e .

Maar ik wil met geen wapenen iets te maken hebben! Ik wil niet getieranniezeerd worden; maar evenmin een tieran zijn!

H e n r i e t t e .

Dat is een van die mooie theorieën, waarmee een mens in het leven geregeld bedrogen uitkomt. Wees voor alle dingen prakties, lieve kind. Neem de dingen zoals ze zijn.

S u z e .

De toestand is heus niet zo ernstig als jij denkt.

H e n r i e t t e .

De toestand is altijd ernstig, zolang 't nog onbeslist is, wie op den duur de baas zal blijven in huis. Je kent mijn geschiedenis.

S u z e .

Nu ja; maar....

Henriette.

Wat: nu ja? Is 't niet altijd en overal dezelfde historie? Waarom trouwen de mannen?
- Om het geld. - Had Frans geld? - Neen. - Had Karel geld? - Neen! - Maar *ik* had 't
wel en *jij* hebt 't ook. Wat doen de mannen, zodra ze het geld beet hebben? - Er
misbruik van maken.

Suze.

Karel niet.

Henriette.

Misschien nog niet; maar dan zal 't wel komen. Ik heb Frans vertrouwd, alsof hij de
Nederlandse Bank was en wat bleek me, nadat we twee jaar getrouwd waren? Dat
hij dertig duizend gulden had verspekuleerd! Toen heb ik dadelik ingezien, dat het
ogenblik gekomen was om handelend op te treden. Volgens de wet kon ik niets doen.
Maar geloof me, tegen een vrouw, die weet wat ze wil, is een man toch niet
opgewassen. Sapperloot, wat heb ik Frans onder handen genomen! Jij, mijn heer en
meester, heb ik gezegd! 't Mocht wat! Je bent mijn schuldenaar, om niet te zeggen
mijn dief! Het huis, waarin je woont, is *mijn* huis! Het bed, waarin je slaapt, is *mijn*
bed! Het eten, dat je eet, de wijn, die je drinkt, dat is *mijn* eten, *mijn* wijn! Wanneer
je over het kleed loopt in mijn kamer, dan ben je mijn schuldenaar voor elke stap,
die je er op zet! Als ik je de hand niet boven het hoofd hield, dan was je gelijk aan
een bedelaar; want met het armzalige sommetje, dat je op je Mienisterie verdient,
zou je nog niet eens terug kunnen betalen, wat je verkwist hebt! En toen hij goed
murw was gekookt, heb ik door een advokaat een flink stuk op laten

stellen, waarin hij plechtig beloofde nooit weer een sent zonder mijn goedkeuring uit te geven en op de eerste aanvraag, zijn boeken voor mij open te leggen. En weet je, wat het gevolg is geweest? Dat ik, die het geld heb aangebracht, er weer de beschikking over heb gekregen en dat Frans van dat oogenblik af gelukkiger is geworden dan ooit te voren. Als je dat laatste niet geloven wilt, vraag 't hem dan maar zelf!

S u z e .

Nu ja; maar Frans is Frans en Karel is Karel.

H e n r i e t t e .

Gekheid! Een man is een man!

Zevende toneel.

Suze, Henriette, Cornelia, Mies Spronsen.

C o r n e l i a

(gevolgd door Mies Spronsen van rechts opkomend).

Wel, wel, lieve kind, hoe gaat 't je? En hoe maakt 't je beste man? Van harte gefeliesieteerd, hoor.

(Zij spreekt enigszins lijmrig en is erg simpel gekleed).

S u z e .

Dankje, Cornelia, dankje

(C o r n e l i a w e n d t z i c h t o t J e t).

En hoe gaat het jou, Mies?

M i e s S p r o n s e n

(kortaf sprekend).

O, heel wel. Ik wens je geluk met je feest.

Cornelia

(tot Suz e).

Verbeeld je: juffrouw Spronsen en ik, we ontmoetten elkaar in het stasieon en toen merkten we pas, dat we met dezelfde trein hadden gereisd.

Mies Spronsen.

Ja; maar u eerste en ik derde klasse.

Henriette.

Hoe gek!

Cornelia.

Jakob was er ook bij en die komt dadelik. Hij is van het stasieon eerst naar de societeit gegaan, waar hij iemand spreken moest. Ik ben met juffrouw Spronsen even bij een bloemist aan gelopen en heb wat bloemen voor je tafel besteld. Wij wisten niet wat we zouden verzinnen en toen zei Jakob: geef bloemen, die komen altijd te pas. Ja, ja, zo is 't.

Suz e

(een stoel aangevend).

Ga zitten, Cornelia.

(allen gaan zitten)

Je ziet, Mies, dat wij de werkkamer van mijn man 's avonds als huiskamer moeten gebruiken. We hebben nog altijd geen groter huis kunnen krijgen.

Mies Spronsen.

't Lijkt me ook niet nodig.

Cornelia.

Gisteren avond dacht ik niet beter, of we moesten aftelegraferen. Jantje was weer in 't geheel niet goed,

maar Jakob zei: wacht nog tot morgen. Nu.... van morgen was het kind veel beter en toen zei Jakob: we zullen maar gaan. Ja, ja; 't is een getob met die schapen!

Mies Spronsen.

Wie zijn plicht doet, heeft zorgen; maar ook voldoening.

Suze.

Als we eens een glaasje Advokaat dronken?

Henriette.

Dat vind ik een uitstekend idee.

Cornelia.

Och ja. Met dat vochtige weer kan 't geen kwaad. Jakob beweert....

Mies Spronsen.

Alkohol is nooit goed.

Cornelia.

Alkohol!

Henriette.

Beken maar, dat je wel van een borreltje houdt, Kee en verschuil je niet achter je man.

Cornelia.

Nu, ja, ja....

Mies Spronsen.

Ik drink nooit sterke drank om het voorbeeld.

Cornelia.

Kom, wie ziet ons nu hier?

Suze

(die ondertussen drie glazen Advokaat heeft ingeschonken).

Cornelia, de grote loozjeerkamer heb ik voor jou en je man in orde laten brengen. Neem jij de kleine, Mies? Henriette wou liever in een hotel gaan.

Mies Spronsen.

Beste Suus, ik neem nooit mijn intrek in een rijkelui's woning. Wat ik in theorie afkeur, wil ik niet metterdaad goedkeuren.

Henriette.

Als u hier eet, kon u, dunkt me, hier ook wel slapen.

Mies Spronsen.

Dat ik hier eet, mevrouw Remdonk, is een konsessie aan mijn vriendschap voor Suus, die dagtekent van de schoolbanken.

Suze.

Ja, we kennen elkaar al heel lang, al hebben we elkaar in de laatste jaren een beetje uit het oog verloren.

Cornelia.

Een vriendschap van de jeugd geeft altijd een band, niewaar? Och ja; zo is 't maar.

Suze.

En wat zeg je nu van mijn Advokaat?

Henriette.

Uitmundend!

Cornelia.

Ik doe er voor Jakob nog wel eens wat notemuskaat bij.

Mies Spronsen.

Suus, ik heb je nog niet verteld, dat mijn broer, de dokter, misschien hier komt wonen. Hij hoopt hier een betrekking te krijgen.

Henriette en Cornelia.

Welke?

Mies Spronsen.

Dat mag ik voorlopig nog niet vertellen.

Suze.

En dan kom jij ook hier? O, dat zal prettig zijn.

Mies Spronsen.

Vlei je nu niet, dat je veel aan me hebben zult voor jouw.... amuzementen. Ik ben van plan hier, net even goed als te Rotterdam, ernstig werkzaam te zijn....

Cornelia.

Groot gelijk, juffrouw Spronsen.

Suze.

Dat zou ik nu ook zo graag willen.

Mies Spronsen.

.... en elke gelegenheid aan te grijpen, om propaganda te maken voor de denkbeelden van de toekomst.

Henriette.

De emansiepasië van de vrouw?

Mies Spronsen.

Het hangt er van af, wat u daaronder verstaat. Als u meent, dat ik instem met het geschreeuw en het geschrijf van de vrouwen, die allerlei rechten willen verkrijgen, maar alle plichten afwijzen, dan begrijpt u me verkeerd.

Cornelia.

Plichten moeten er zijn, och ja, ja.

Henriette.

Dat wij onze plichten kennen en volbrengen.... daarvoor zorgen de mannen wel.

Mies Spronsen.

Daar schuilt juist de fout. Wij moeten ons door de mannen geen plichten laten opdringen en geen rechten laten geven. Al dat geschetter over emansiepasië is maar gekheid. De meeste vrouwen willen niets liever dan afhankelijk zijn van een man en dan in die afhankelijkheid een middel vinden om die man op de kop te zitten.

Cornelia.

Ik zou wel eens willen weten, hoe ik Jakob op zijn kop moest zitten.

Suze.

Dit zou ik heel goed weten en 't zou zo kwaad niet voor hem zijn, als hij eens een flinke les kreeg.

Mies Spronsen.

Een vrouw, die waarlijk vrij wil zijn, *is* vrij van het ogenblik af, dat zij net als een man een maatschappelijke taak op zich neemt.

Henriette.

Wat voor een taak zou ik nu op me moeten nemen?

Mies Spronsen.

Burgers groot brengen voor de maatschappij, dat is de allergewichtigste.

Henriette

(terwijl Suz e lacht).

U wordt onbehoorlik.

Cornelia.

Wel foei!

Mies Spronsen.

Ik spreek in volle ernst.

Cornelia.

Als u zelf kinderen had, zou u wel anders praten. Zolang ze nog klein zijn is 't heel aardig; maar later.... Dan kan je je plezier best op, hoor.

Mies Spronsen.

Ik spreek niet van plezier; maar van plicht.

Henriette.

Opschroeverij en anders niet.

Cornelia.

Neen, dat moet je niet zeggen. Daar heb je nu freule van Santen.... nu, die heeft geen kinderen.... natuurlijk niet; maar die zegt toch ook: ik moet een doel in mijn leven hebben en daarom doet ze veel aan de prostietusie.

Mies Spronsen.

Van de freules moet ik niets hebben. Dat is allemaal aanstellerij en geheul met domienees.

Cornelia.

Nu ja, maar ik wil maar zeggen: de een doet dit en de ander dat! Zo heb ik nu het weeshuis.

Mies Spronsen.

Toezicht houden op het ondergoed, kinderen de neuzen snuiten en van tijd tot tijd snoeperij meebrengen.... daarin, zit 't ook al niet!

Cornelia.

Jakob denkt daar gelukkig anders over en zeg jij nu eens, Suze, of...

Mies Spronsen.

Laat Suus daar maar buiten. Die is in rijkdom groot gebracht en van de ernst van het leven weet ze niemendal af. Ze is getrouwd met een degelijke man, dat is zo; maar die ongelukkig, zoals de meeste knappe mannen, van zijn vrouw niet anders verlangt dan dat ze een aardig speelpopje zal wezen, waarmee hij zich amuzeren kan in zijn vrije uren.

Suze.

Waar haal je die wijsheid van daan?

Mies Spronsen.

Alsof ik Karel niet kende! Ik verwijt je dat niet. O neen; 't is eenvoudig een gevolg van al de verkeerde opvattingen, die tegenwoordig nog heersen; maar.... zoals 't is, zo is 't!

Suze.

Over verkeerde opvattingen van het huwelijk, Mies, wil ik wel eens nader met je spreken; maar ik zal wachten, tot jij er zelf wat ondervinding van hebt opgedaan. En wat Karel aangaat, hoop ik van harte, dat het mij altijd lukken zal hem in zijn vrije uren niet te vervelen, maar te amuzeren. Dat zijn zo *mijn* denkbeelden van de toekomst. Laat ik de dames nu nog eens inschenken!

Achtste toneel.

Dezelfden, Karel, Frans, Jakob, later Dientje.

Karel

(gejaagd opkomend van links, gevolgd door Jakob en Frans en met moeite zijn ontstemming verbergend).

Zo, Kee.... Dag, Jet.... Dag, juffrouw Spronsen

(Hij geeft allen de hand en Jakob begroet Jet, Frans Cornelia en Mies).

Heel lief van jelui, dat je voor ons feest over bent gekomen.

(na de begroeting nemen alle dames en Jakob plaats in een wijde sirkel om de tafel; Frans gaat voor de schoorsteen staan en Karel bij de tafel om in te schenken).

Henriette.

Een half uurtje sporen.... dat is nog te doen.

Karel..

Ja wel; maar je moet toch van nacht hier overblijven. Je dag van morgen is gebroken. Enfin, ik vind 't heel vriendelik en blijf er jelui dankbaar voor.

Frans

(tot Henriette).

Lieve, de kamer is besteld.

Cornelia.

Me dunkt, als broers en zusters dat niet voor elkander over hadden! Neen, zeg jij nu eens, Jakob.

Jakob.

Natuurlik. Karel denkt er zelf ook zo over; maar hij is voor het ogenblik een beetje opgewonden.

Henriette.

Opgewonden? }

(tegelijk.)

Suze.

Waardoor? }

(tegelijk.)

Cornelia.

Hoezo? }

(tegelijk.)

Mies Spronsen.

Is er wat gebeurd? }

(tegelijk.)

Karel

(Advokaat inschenkend).

Och, niets. Frans, wil jij een dropje Advokaat?

Frans.

Dankje; dat goedje is me te kras.

Henriette.

Kom, Karel, nu geen geheimzinnigheden! Waardoor ben je opgewonden?

Karel.

Vin je mij opgewonden?

Mies Spronsen.

Kalm zeker niet!

Jakob.

Spreek uit, wat je op je gemoed hebt.

Cornelia.

Maar, Jakob, als Karel nu liever...

Jakob.

Kee, hou jij je er buiten! Ik ken Karel beter. Wat hij op zijn gemoed heeft, kan hij toch niet inhouden. Als hij 't nu niet vertelt, dan vertelt hij 't na de soep en dan bederft hij het hele dienee.

Henriette.

Wat is er dan toch gebeurd?}

(tegelijk.)

Suze.

Ik begrijp er niets van!}

(tegelijk.)

Mies Spronsen.

Het schijnt al heel ernstig te zijn.}

(tegelijk.)

Frans.

Wel neen, wel neen!}

(tegelijk.)

Karel.

Jakob, doe me het genoeg en laat die kwestie rusten.

Suze.

Een kwestie?}

(tegelijk.)

Frans.

Wel ja.}

(tegelijk.)

Cornelia.

Maar als je nu straks....}

(tegelijk.)

Henriette.

Waarom?}

(tegelijk.)

Mies Spronsen.

Is 't zo erg?}

(tegelijk.)

Jakob.

Zeg 't liever, dan is 't uit. Nu denkt immers iedereen er veel te veel van.

Henriette.

Dat spreekt van zelf.}

(tegelijk.)

Mies Spronsen.

Natuurlik!}

(tegelijk.)

Cornelia.

Jakob heeft gelijk.}

(tegelijk.)

Frans.

Dat is ook waar.}

(tegelijk.)

Karel.

De sop is de kool niet waard. Vertel jij 't dan maar!

(hij gaat met een glas Advokaat in de hand buiten de kring staan).

Jakob.

Ik zal 't vertellen, omdat ik 't beter vind, dat Suze 't eens hoort.

Suze.

Ik?}

(tegelijk.)

Frans.

Hè?}

(tegelijk.)

Henriette.

Wat heeft Suze er mee te maken?}

(tegelijk.)

Cornelia.

Suze?}

(tegelijk.)

Mies Spronsen.

Suus?}

(tegelijk.)

Jakob.

Luistert nu!

(opstaande)

Ik moest op de sosieteit iemand spreken en vind er die persoon in gesprek met enige andere heren. Bij ongeluk verzuimt hij me voor te stellen; dus wisten de anderen niet, dat ik Karels zwager was. Terwijl ik met mijn vriend spreek, hoor ik, dat de overigen 't over dokters hebben en dat één van hen zegt: op Remdonks knapheid wil ik niets afdingen; maar toch neem ik hem niet.

Henriette.

Waarom dan niet?}

(tegelijk.)

Mies Spronsen.

Hè?}

(tegelijk.)

Frans.

Wonderlike logieka!}

(tegelijk.)

Cornelia.

Dat is toch vreemd.}

(tegelijk.)

Karel.

Als je 't nu weten wilt, luistert dan ook verder! Luistert nu toch!

Jakob.

Toch neem ik hem niet als dokter. Ik bedank er voor behalve zijn resepten ook nog de toiletten van zijn vrouw te betalen.

Henriette.

Welzeker!}

(tegelijk.)

Mies Spronsen.

Aha!}

(tegelijk.)

Cornelia.

Heremijntijd!}

(tegelijk.)

Frans.

Foei, foei!}

(tegelijk.)

K a r e l.
Ziedaar nu!}

(tegelijk.)

S u z e

(geërgerd opspringend tot J a k o b).

Als je denkt, dat ik me die grappigheid aantrek, dan heb je 't glad mis!*)

K a r e l.

(haastig)

Me dunkt toch....}

(tegelijk.)

J a k o b.

Zo! Ik vind anders....}

(tegelijk.)

S u z e

(die nu tussen K a r e l en J a k o b in staat).

Mag *ik* nu eens spreken? - We wonen hier nog geen

*) Van hier tot aan het slot van het bedrijf moet alles zeer vlug worden gezegd en gespeeld.

jaar en in die tijd is Karels praktijk.... voor zover ik 't kan nagaan.... voortdurend toegenomen. Ik zie dus niet in, dat mijn onschuldige japonnetjes kwaad hebben gedaan.

Karel.

Dat is geen redenering!

Jakob.

Natuurlijk niet!

Henriette.

Me dunkt van wel!

Cornelia.

Ja, hoor eens, Jakob....

Jakob.

Kee, praat niet over dingen, waar je geen verstand van hebt!

Karel

(tot Suz e.)

Jij weet niet, of ik soms andere belangen heb, waaraan je nadeel toebrengt.

Jakob.

Juist!

Suz e.

Daar heb je 't nu alweer! Noem ze me dan! Dat heb ik je straks al gezegd.

Karel.

Het moest je genoeg zijn, dat ik 't je verzeker!

Frans.

Beste vrienden, laat mij nu eens een gemoedelijk woordje in het midden brengen.

Henriette

(opstaande, terwijl Mies Spronsen naar de schrijftafel gaat en een boek ter hand neemt).

Frans, bemoei je er niet mee.

Karel.

Ik weet heel goed, dat 't hier een vervloekt kletsnest is; maar....

Suze.

Moet ik me daarom aan dat geklets storen? Ik herhaal, dat ik me dadelik gewonnen geef voor het bewijs, dat je één pasieënt door mijn schuld hebt verloren!

Karel.

Dat bewijs is daar juist geleverd.

Henriette.

(tussen Suze en Karel inkomend).

Volstrekt niet! Een pasieënt, die je nog niet hebt gekregen, heb je nog niet verloren!

Karel

(boos).

Ach Jet, jij, die in Den Haag woont en die een man hebt met een vast inkomen, jij kunt de verhoudingen van een kleine stad niet beoordelen. Jij weet niet wat het zeggen wil hier af te hangen van de publieke opinie.

Henriette.

En Suze zegt, dat je praktijk toeneemt?

Karel.

Hoe dikwijls moet ik nu herhalen, dat Suze niet weten kan welke andere belangen ik nog heb!

Henriette.

Zeg 't haar dan!}

(tegelijk.)

Suze.

Zeg 't me dan!}

(tegelijk.)

Cornelia.

Zeg 't haar dan!

(tegelijk.)

Jakob.

Een man is aan zijn vrouw geen rekenschap verschuldigd.

Mies Spronsen.

Ziedaar het huwelijk!}

(tegelijk.)

Suze.

Waarom niet?}

(tegelijk.)

Henriette.

Onzin!}

(tegelijk.)

Frans.

Dat is te zeggen....}

(tegelijk.)

Cornelia.

Hoor eens, Jakob, ik vind, dat....

J a k o b .

Kee, ik weet dat beter!

K a r e l .

Wat ik doe, is zowel in mijn belang als in dat van Suze en daarom verkies ik gehoorzaamd te worden.

J a k o b .

Zo hoort 't!

S u z e .

En ik bedank er voor als een dienstbode gekomman-

deerd te worden en blindelings te moeten doen wat me voor wordt gezegd!

K a r e l.

Je bent er toe verplicht!

H e n r i e t t e.

Wel zeker!}

(tegelijk.)

M i e s S p r o n s e n.

Zie je wel?}

(tegelijk.)

F r a n s.

Oho!}

(tegelijk.)

C o r n e l i a.

Verplicht, verplicht!}

(tegelijk.)

J a k o b.

Je hebt 't zelf gewild.

S u z e.

Gewild? Ik? Wanneer heb ik die dwaasheid gewild?

K a r e l.

Op het stadhuis.

J a k o b.

Toen je je handtekening zette.

S u z e.

Denk je, dat ik wist, wat ik daar ondertekende?

J a k o b.

Dat had je moeten weten!

S u z e.

Dan had jij 't me maar moeten vertellen! Jij was mijn broer en mijn voogd.

Karel.

In alle geval is 't nu gebeurd.

Jakob.

Volgens de wet ben je aan je man gehoorzaamheid verschuldigd.

Suze.

Dat kan wel zijn, maar ik laat me niet dwingen.

Jakob.

Wees voorzichtig, de wet laat niet met zich spotten!

Frans.

Maar, beste vrienden, is dit nu de inleiding voor een feestelik dienee?

Cornelia.

De verjaardag van jelui huwelik? Want dat is 't toch maar. Och ja, ja.

Karel

(zeer opgewonden).

Mijn huwelik, mijn huwelik! Oom Gijs had gelijk: ik had in 't geheel niet moeten trouwen.

Suze.

O, wees gerust, ik zal je niet aan je handtekening houden! Je hoeft geen minuut langer getrouwd te zijn dan je zelf verkiest.

Mies Spronsen.

Bravo!}

(tegelijk.)

Cornelia.

Maar Suze! Maar juffrouw Spronsen!}

(tegelijk.)

Henriette.

Heel goed, kind! Laat je niet op de kop zitten!

(tegelijk.)

J a k o b .

Stook haar toch niet op!

S u z e l .

Maar ik zou nu graag dadelik en duidelijk vernemen, wat je eigenlijk wilt.

K a r e l .

Wat ik wil? Wat ik wil? Ik wil een vrouw hebben, die me niet tegenwerkt uit zucht om opzien te baren!

S u z e

(zeer geërgerd).

Wat? Ik werk je tegen om opzien....

K a r e l

(doorslaand).

Wie in zijn vrouw zijn vijand moet zien, kan moeilijk anders doen dan zijn huwelijk.... berouwen!

S u z e .

Ik zal je het berouw zo licht maken als ik kan. Dat zal je ondervinden

(zij beweegt zich naar de rechter achter zijdeur).

F r a n s .

Ik stel voor, dat wij aan tafel gaan!

S u z e .

Gaan jelui maar aan tafel. Ik zal niemands plezier bederven

(rechts achter af).

C o r n e l i a .

Hè?

Karel.

Wat betekent dat nu weer?

(hij wil haar nalopen.)

Jakob.

(Karel weerhoudend).

Laat haar gaan! Zij zal wel van zelf terugkomen.

Mies Spronsen.

Dat is de vraag.

Henriette.

Als ze verstandig is, komt ze niet.

Karel.

Wat jij zoudt doen, Jet, is daarom nog zo verstandig niet.

Henriette.

Vin je!

Cornelia

Ik zal eens naar haar toe gaan.

Jakob.

Jij blijft stilletjes hier.

Mies Spronsen.

Daar heb je nu de heerlijkheid van die mooie instelling: het huwelijk.

Jakob.

Het huwelijk, juffrouw Spronsen, is de basis van de maatschappij.

Mies Spronsen.

Daarom is die maatschappij dan ook zo verdorven.

Karel.

Ach!

Cornelia.

Wat zou u dan willen?

Jakob.

De vrije liefde?

Mies Spronsen.

Zeker!

Frans.

Er is wel iets voor te zeggen.

Henriette.

Zwijg jij 't dan maar.

Cornelia.

Wat een gemeenheid!

Jakob.

Allemaal onzin van heethoofden en oproerkraaiers!

Mies Spronsen.

Ik noem 't wijsheid, waarvoor de mensen nog niet rijp zijn.

Jakob.

Zo, juffrouw; maar ik weet dat beter.

Mies Spronsen.

Inbeelding!

Jakob.

Inbeelding? U beeldt u wat in.

Mies Spronsen.

Grote woorden, die u niet bewijzen kan.

Jakob.

Omdat ze niet meer bewezen hoeven te worden!

Frans.

Laten we aan tafel gaan, anders....

Jakob.

Frans heeft gelijk. Met vrouwen valt toch niet te redeneren!

Cornelia.

Is de soep dan al opgediend?

Karel

(schellend).

Dat zullen we horen.

Cornelia.

Ik vind al dat geharrewar zo naar. Och ja.

Mies Spronsen.

't Moet nog veel erger worden.

Henriette.

Als de mannen hun macht maar niet altijd misbruikten, dan....

Jakob.

Beter gebruikten, wil je zeggen.

Dientje

(van links achter.)

Heeft meneer gebeld?

Karel.

Ja Diena. Vraag aan mevrouw of ze komt. We willen aan tafel gaan.

Dientje.

Aan mevrouw?

Karel.

Ja, aan mevrouw.

Dientje.

Mevrouw is uitgegaan.

Jakob, Frans, Karel.

Uitgegaan?

Dientje.

Ja. Eerst heeft ze nog gauw wat op een papiertje geschreven en me gezegd, dat ik u dat briefje moest geven, als u naar haar vroeg.

Karel.

Wat betekent dat?

(lezend)

Karel, ik wil jou niet langer benadelen en de mensen niet langer ergeren.

(de brief neersmijgend loopt hij rechts achter weg)

Suze!

Jakob.

Hè?}

(tegelijk.)

Cornelia.

Hemelse goedheid!}

(tegelijk.)

Henriette.

Komaan!}

(tegelijk.)

Mies Spronsen.

Ahal!}

(tegelijk.)

Frans.

Wat is dat?}

(tegelijk.)

J a k o b

(terwijl allen om hem samendringen, de brief opnemend en doorlezend.)

Wat een vodje papier!

H e n r i e t t e .

Wat schrijft ze verder?

J a k o b

(lezend.)

Nu je zo heel anders over me denkt dan vroeger, is 't beter voor ons beiden, dat ik heenga. Zeg aan Henriët, dat ik voorlopig mijn intrek zal nemen in haar huis.

C o r n e l i a .

Is 't mogelijk!}

(tegelijk.)

M i e s S p r o n s e n .

Dat komt er van!}

(tegelijk.)

F r a n s .

Wie had dat gedacht?}

(tegelijk.)

H e n r i e t t e .

Bij mij? Heel goed.

J a k o b

(op zijn horloozje kijkend.)

Ze heeft net de zes-uur-trein kunnen pakken.

H e n r i e t t e .

Frans, we gaan dadelik naar Den Haag terug.

F r a n s .

Maar lieve....

H e n r i e t t e .

Asjeblijft geen praatjes. Jij gaat in het hotel onze koffer halen en ik ga naar het stasieon.

Frans.

Best, lieve, best, best, heel best.

Henriette

(afscheid nemend.)

Adieu!

Frans.

(afscheid nemend.)

Wat zal er nu weer gebeuren?

(Henriette en Frans links af.)

Jakob.

Ziezo! Henriette van de baan; dat is een stap tot de vrede.

Cornelia.

Ja; maar Jakob, ik vind 't toek heel akelig, dat jij Karel zo opzet.

Jakob.

Ik zet Karel op?

Karel

(opgewonden terugkerend.)

Jawel; ze is weg! Ik hoopte nog, dat het gekkeid was; maar 't is ernst. Mijn hemel, wat heb ik haar gedaan? Neen, zeg nu eens: wat heb ik haar gedaan?

Jakob.

Beste jongen, blijf kalm. Het feest van van daag is bedorven....

Cornelia.

Och ja, ja; dat zal wel waar zijn.

Jakob.

Maar alles komt terecht. Suze is bij Henriette. Wij zullen naar Den Haag terugkeren en morgen zal ik Suze wel eens flink onder handen nemen.

Mies Spronsen.

Wat haar nog bozer zal maken.

Jakob.

Dat betwijfel ik zeer.

Karel.

't Is alles de schuld van Jet. Daar ben ik van overtuigd. Die heeft haar opgestookt. O, die vrouwen, die vrouwen!

Mies Spronsen.

Die zijn, zoals de mannen ze gemaakt hebben.

Karel.

Had ik me maar niet driftig gemaakt! Van het ene woord komt het andere. Maar 't is ook om dol te worden, als je belooft hebt te zwijgen en als je eigen vrouw je dan niet geloven wil.

Jakob.

Je hadt haar vroeger niet van alles uitlegging en rekenschap moeten geven. Ik doe 't nooit.

Cornelia.

Dat staat je nu juist zo bijzonder mooi niet.

Jakob.

Een man moet zijn gezag weten te handhaven. Dat is 't voornaamste.

Cornelia.

Altijd dat gezag.

J a k o b .

Wat er van komt als hij 't niet doet, dat zie je aan Frans. Kom Kee, we gaan heen.

(tot K a r e l)

Het beste, hoor.

C o r n e l i a .

Houd maar goede moed! Suze is een beetje prikkelbaar; maar ze meent 't zo kwaad niet en morgen....

K a r e l .

Ondertussen is deze dag me toch maar vergald.

J a k o b

(bij de deur rechts.)

Kee, kom je haast?

(af, gevolgd door K e e).

C o r n e l i a .

Ja, ja, ja!

M i e s S p r o n s e n .

Remdonk, ik heb medelijden met je, omdat ik geloof, dat je 't met Suze goed meent; maar al die dingen zijn het noodlottig gevolg van onze ellendige sosieale toestanden. Als eenmaal de nieuwe denkbeelden gezegevierd hebben, dan zullen de mensen van zelf anders en beter worden.

K a r e l .

Gelooft u dat? Ik denk er anders over.

Negende toneel.

K a r e l , later R u u f .

K a r e l

(zeer opgewonden.)

Zo maakt een vrouw je nu tot de risée van de stad!

Op die manier is ze in staat je hele carrière te vernietigen! En wie weet, of Suze niet gelooft, dat *zij* het slachtoffer is en dat *ik* de beul ben! - Als ik nu maar wist wat ik doen moest! - Zou ik naar Den Haag gaan? Haar nalopen? - Neen, dat zou glad verkeerd zijn. Maar wat dan? Ik moet toch iets doen!

R u u f

(gekleed in smoking van links opkomend.)

Goeden avond!

K a r e l.

Wat kom jij hier uitvoeren?

R u u f.

Wat of ik hier kom uitvoeren? Wel eten.

K a r e l.

't Is waar ook! Neem me niet kwalik. Ik ben helemaal in de war.

R u u f.

Dat zie ik.

K a r e l.

Beste Ruuf, het eten is klaar en je kunt meteen aan tafel gaan; maar... je zult alleen moeten dienen.

R u u f.

Hè?

K a r e l.

Mijn gasten zijn alweer vertrokken; *ik* heb geen eetlust en mijn vrouw is.... weggelopen.

R u u f.

Wat zeg je?

K a r e l.

Een gril en niets meer; daar ben ik zeker van; want ze heeft zo goed als niets meegenomen en ik twijfel of er tien gulden in haar porte-monnaie zijn; maar in alle geval.... ze is weg.

R u u f.

Zo.

K a r e l

(na een stilte.)

En zeg jij me nu eens, als advokaat, die de wet kent: wat kan een man doen, als zijn vrouw wegloopt?

R u u f

(na enig nadenken.)

Niets!

K a r e l.

Wat zeg je? Niets? Ik kan niets doen? Staat er dan niet in de wet, dat de vrouw verplicht is met haar man samen te wonen?

R u u f.

Zeker, in artikel 161; maar dat is, wat wij noemen een artikel zonder sanksie.

K a r e l.

Wat is dat nu weer voor gekheid?

R u u f.

In 't geheel geen gekheid.

K a r e l.

Maar ik kan toch naar de poliesie gaan en zeggen: mijn vrouw is weg, haal ze me terug.

R u u f.

Dat kan je doen; maar vermoedelijk zal de kommissaris je antwoorden: het spijt me meneer, maar daarvoor moet u bij de rechter zijn.

K a r e l.

Welnu, dan ga ik naar de rechter.

R u u f.

Dan moet je dus om een machtiging vragen of een aksie instellen om een vonnis te krijgen.

K a r e l.

Goed. Dan krijg ik een machtiging of een vonnis!

R u u f.

Neen. Dat is 't nu juist. Je krijgt.... niets.

K a r e l.

Wel, alle duivels! En dat is jou uitlegging van de wet? Mijn vrouw moet met me samen wonen en ik zou geen rechtsmiddel hebben om haar tot die samenwoning te dwingen?

R u u f.

Ik heb de wet niet gemaakt.

K a r e l.

Goed! Als jij me niet helpen kunt, dan kan een ander 't misschien wel.

R u u f.

Ga naar een ander.

Karel.

Dat zal ik en dadelik ook!

(Hij wil heengaan; op dit oogenblik wordt de middelachterdeur geopend, waardoor men een gedekte en versierde tafel ontwaart, en verschijnt Dientje, die een boeket binnenbrengt.)

Dientje.

Van meneer en mevrouw van Grevelingen.

Karel.

Die bloemen komen al zeer gelegen. Zet ze maar op de tafel,

(tot Ruuf)

Je ziet, dat er gedekt is.

(tot Dientje)

Diena, bedien meneer

(links af.)

Ruuf.

Een advies, een standje en een mislukt dienee. Wat zou ik hem daarvoor wel in rekening kunnen brengen?

Bedrijf II.

Zelfde decoratief als in liet vorige bedrijf.

Eerste toneel.

Karel, Gijs.

Karel

(voor de schoorsteen staande tot Gijs, die op de sofa zit.)

En wat zegt u daar nu wel van?

Gijs

(krachtige oude man met spierwit haar en zware witte baard.)

Voorlopig niemendal.

Karel.

Voorlopig? Maar u weet nu toch alles.

Gijs

(zeer bedaard sprekend.)

Behalve de voorstelling, die Suze van de kwestie geeft.

Karel.

Gelooft u dan, dat ik u niet de waarheid heb verteld?

G i j s .

Suze zal me ook de waarheid vertellen en die twee waarheden zullen niet presies aan elkaar gelijk zijn.

K a r e l .

Nu ja; maar ik vraag niet om een rechterlike uitspraak. (*bij G i j s plaatsnemend*) Zeg me, wat u vindt, dat ik doen moet. Geef me een raad.

G i j s .

Beste jongen, toen ik pas dokter werd, deed ik niets dan raad geven, mediesijnen voorschrijven, ingrijpen waar ik maar kon. Naarmate ik ouder werd, ben ik spaarzamer geworden met mijn wenken, spaarzamer met mijn pillen, spaarzamer met al wat handelen of raadgeven is en.... mijn pasieënten zijn er niet slechter bij gevaren. Twee jaar geleden heb ik me toch nog laten verleiden jou een raad te geven.

K a r e l .

Maar oom, die kon ik immers niet opvolgen! Toen ik tot over mijn oren verliefd was, zei u: spiegel je aan mij en trouw nooit.

G i j s .

Juist. Je hebt die raad niet opgevolgd en.... daar had je groot gelijk in. Wat voor mij geldt, geldt daarom nog niet voor een ander. Een mens leert alleen door eigen ondervinding.... ten minste.... als hij leert.

K a r e l .

Dat is wel zo; maar in een huwelijk kan je doorgaans

pas van ondervinding spreken, wanneer alles voor goed verknoeid is.

G i j s .

Daar heb jij nu weer gelijk in.

K a r e l .

Daarom vraag ik: geef me ten minste een wenk. In uw langdurige praktijk heeft u natuurlijk heel wat ondervinding opgedaan. Laat me daarvan profiteren. Ik kan wel aanmerkingen horen. Als u 't bijvoorbeeld afkeurt, dat ik me driftig heb gemaakt, dan geef ik u dadelik en volmondig gelijk.

G i j s .

Driftig-worden lijkt me zeker een kapietale fout in een spesiealiteit voor zenuwziekten.

K a r e l .

O, tegenover mijn pasieënten blijf ik altijd doodkalm.

G i j s .

En dan krijgt Suze de reactie? Heel prettig voor je vrouw!

K a r e l .

Dat zeg ik niet! Maar u zal me toch toegeven, dat ik tot Suze in een heel andere verhouding sta! Het zou ook zo'n vaart niet gelopen hebben, als Jet haar niet had opgestookt en het ergste is nu, dat ze bij Jet in huis is, de hele dag onder Jets invloed staat. Had ik maar de macht Suze terug te doen halen; maar dat is niet het geval. Twee advocaten hebben me gezegd, dat ik niets kan aanvangen.

G i j s .

Maar je gelooft immers, dat ze uit eigen beweging terug zal komen.

K a r e l .

Als Jet er maar niet achter zat! 't Is waar, zij heeft geen kleren, geen toilet-artiekelen en geen tien gulden op zak. Op Jets fienansieële hulp hoeft ze niet te rekenen.

G i j s .

Ze is anders net een persoontje om vol te houden.

K a r e l .

Ze is koppig genoeg; maar van koppigheid kan een mens niet leven en Jakob en Mies zullen haar ook niet helpen.

G i j s .

Nu.... als je van dit alles zo zeker bent, wat wil je dan nog meer?

K a r e l

(zich opwindend.)

Maar oom, dat is toch duidelijk genoeg! Ik verlang niet alleen, dat ze terugkomt; maar ook dat ze mij voortaan gehoorzamen zal. Ik heb het voorbeeld van Frans voor ogen en ik wil gewaarborgd zijn, dat ze me niet meer zulke kolen stooft als die van gisteren. Ik verkies niet uitgelachen te worden en al vertel ik nu zelf rond, dat mijn vrouw voor haar plezier uit de stad is, wie staat er me voor in, dat de meiden hun mond houden?

G i j s .

Het tegendeel is waarschijnliker.

Karel.

In een huwelijk moet een gezag zijn. De wet geeft dat gezag aan de man....

Gijs.

Als je zó denkt, neem dan het gezag, dat de wet je geeft.

Karel.

Houd u me nu voor de gek?

Gijs.

Ik ben zo ernstig mogelijk. Je spreekt van de ondervinding, die ik in mijn praktijk heb opgedaan. Laat ik je daar eens wat uit opdissen. Ik heb een vrouw gekend die al in de eerste maanden van haar huwelijk zodanig jaloers bleek te zijn, dat haar man ze waanzinnig moest noemen. Als hij bijvoorbeeld een dame moest gaan opereren - hij was chierurg - dan stopte zij zijn instrumenten weg. 't Was niet uit te houden! Hij zei 't haar ronduit; zij vond de toestand ook ondragelijk; ergo kwamen ze overeen maar weer van elkaar te scheiden. Nu zou een gewoon mens denken: als je 't samen eens bent, dat je elkander het leven tot een hel maakt, ga dan van elkaar af en liever nog van daag dan morgen; maar.... dat verbiedt de wet. Weet je waarom? De rechtsgeleerden zeggen: om der wille van de heiligheid van de huweliksband! De burgemeester, door wie ze in de echt verbonden waren, had in zijn toespraak gezegd, dat getrouwde mannen de grondzuilen zijn van de maatschappij en de wet zei: vriendjelief, eenmaal grondzuil moet je minstens zeven-jaar-lang dat baantje waarnemen, voor je eervol ontslag krijgt uit de dienst. Je kunt

begrijpen, hoe prettig het bestaan van de luitjes gedurende die zeven jaren is geweest! Toen ze elkander twee jaren hadden getreiterd.... om der wille van de heiligheid van de huweliksband.... mochten ze voor de rechter verschijnen om ten minste te scheiden van tafel en bed. Verbeeld je, dat zo'n edel achtbare, die noch van de man, noch van vrouw iets afwist,.... volgens de wet.... eerst nog pogingen moest doen om hen met elkander te verzoenen! Als je niet wee werd van zo'n wet, zou je de man immers eenvoudig uitlachen!

K a r e l.

Maar na de scheiding van tafel en bed was de echtgenoot dan toch van zijn kwelgeest bevrijd.

G i j s.

Mooie grap! Toen de rechter hun verplichting tot samenwoning had opgeheven, zei de vrouw doodleuk: heen gaan? Ik denk er niet aan. Ik ben hier en ik blijf hier.

K a r e l.

Kon hij haar dan niet uit zijn huis laten zetten?

G i j s.

Met de wet in de ene hand en het rechterlik gewijsde in de andere kon hij zijn ex-vrouw niet eens noodzaken zijn huis te verlaten. Na lang tobben heeft zijn advocaat, geholpen door haar broer, mevrouw met een zoet lijntje weg moeten krijgen.
- Weet je nu, wie die man was?

K a r e l.

Hoe zou ik dat weten?

G i j s.

Net, wat ik dacht. Ik gaf je de raad je aan mij te spiegelen en je wist niet eens, wat mij overkomen was.

K a r e l.

Ik wist, dat u gescheiden was, maar is *dit* u overkomen?

G i j s.

Ja, mijn jongen, dit is mij overkomen, toen jij nog een kleine bengel was. 't Is *mijn* verleden en hoe kon ik nu verwachten, dat *jij* een les zoudt trekken uit *mijn* verleden? Hè?

K a r e l.

Beste oom, de enige les, die ik ook nu uit uw verleden zou weten te trekken is: trouw niet en daarvoor is 't te laat.

G i j s.

Als je er niets anders uit weet te halen....

K a r e l.

Wat dan toch?

G i j s.

Als ik 't je zei, zou ik je toch weer een raad geven. Denk er dus maar eens zelf over na.

K a r e l.

Denken, denken! Ik heb veel te veel dingen aan mijn hoofd om nu ook nog raadseltjes te gaan oplossen! - Misschien meent u wel, dat ik goed zou doen maar dadelik mijn toevlucht te nemen tot zo'n zoet lijntje als

uw advocaat ten slotte gebruiken moest. Reken daar niet op! Van overeenkomstjes en beloftetjes: als jij dit doet, doe ik dat, moet ik niets hebben!

G i j s .

Heel goed, mijn jongen, houd jij je dan maar aan de wet.

K a r e l

(steeds meer opgewonden.)

Dat zal ik ook; dat zal ik ook! Maar ondertussen....

(op zijn. horloozje kijkend)

Ondertussen zou ik waarachtig mijn pasieënten vergeten. Om tien uur moet ik in het ziekehuis zijn

(haastig opstaande)

U neemt me niet kwalik.

G i j s .

Doe je plicht en bekommer je niet om mij.

K a r e l

(bij de linker zijdeur.)

Als u iets nodig heeft, bel dan Dientje maar

(af.)

Tweede toneel.

G i j s , daarna D i e n t j e .

G i j s

(alleen.)

Dat is een lelike misrekening,

(langzaam naar de boekekast gaande en er boeken uitnemend)

Ik had er me al een feest van gemaakt veel met Suze te wandelen en nu zit ik hier weer even eenzaam te koekeloeren als t'huis op de hei. Wat is een mens toch dwaas! Eerst ben je vrij en wil je met alle geweld trouwen. Eenmaal getrouwd beweeg je

hemel en aarde om weer van je vrouw af te komen en ben je eindelijk voor de tweede
keer vrij, dan

zoek je weer naar een gelegenheid om samen te zijn met.... een vrouw!

(hij blijft voor de kast staan en neemt er verschillende boeken uit, waarin hij even bladert.)

Von Hartmann.... De neurasthenie.

Dientje

(van links opkomend.)

Meneer Ten Does, hier is een telegram voor onze meneer.

Gijs.

Een telegram?

(hij houdt het telegram een ogenblik in handen)

Wel Dientje, de dokter is naar het ziekehuis. Als je hem het telegram daar eens bracht.

Dientje.

Dat kan ik wel even waarnemen

(af.)

Gijs.

Zou dat van Suze zijn? Zou ze terugkomen? Ik mag 't lijden; maar 't zou me toch verwonderen.

(een boek inkijkend)

Chamfort! Die komt me juist van pas

(hij begint te lezen staande voor de kast.)

Derde toneel.

Gijs, Suze, Henriette, later Dientje en een andere meid.

Suze

(de linker zijdeur voorzichtig openend en naar binnen glurend.)

Net, zoals ik berekend had: Karel is uit.

(tot Henriette, die nog buiten is)

Kom maar

(nu eerst bemerkt zij G i j s)

O, jee!

G i j s

(zich omwendend.)

Wat is dat? - Nu al terug?

S u z e

(verward).

Hé, oom! Guns, het spijt me erg, dat....

G i j s .

Dat je me hier vindt.

S u z e .

Neen, het spijt me, dat ik er niet aan gedacht heb, dat u zou komen.

G i j s .

Trek je dat niet aan. Het heeft me aan niets ontbroken. En hoe gaat het mijn nicht Henriette? Kom jij het afgedwaalde schaap terugbrengen?

H e n r i e t t e .

Niet presies.

S u z e .

Ach oom, wat ik u bidden mag: verraad ons niet.

G i j s .

Verraden?

S u z e .

U weet natuurlijk al, dat ik weggelopen ben.

G i j s .

Had je dat soms geheim willen houden?

S u z e .

Neen.... hoewel.... maar u weet niet waarom.

G i j s .

Geloof je, dat Karel de reden verzwegen heeft?

S u z e .

Wat hij zelf niet goed begrijpt, kan hij u toch niet vertellen.

G i j s .

O, meen je, dat hij niet begrijpt....

H e n r i e t t e .

Suze, bedenk, dat we niet veel tijd hebben.

S u z e .

Ja, ja, ga jij maar vast aan het inpakken en bel de meiden om je te helpen. Ik leg oom Gijs alles in twee woorden uit en zodra ik klaar ben, kom ik ook....

H e n r i e t t e .

Goed, goed!

(rechts achter af; na een ogenblik hoort men haar bellen.)

S u z e

(haar hoed afzettend.)

Oom, luister nu gauw. Karel en ik zijn aan de kriezis.

G i j s .

De kriezis? Wat de kriezis in een ziekteproses is, weet ik en ik heb ook wel eens uit de verte wat van een mienisterieële kriezis gehoord; maar een kriezis tussen man en vrouw....

S u z e .

't Is allemaal hetzelfde!

G i j s .

O, zo!

S u z e .

Toen ik nog op school was, heb ik de mama van een meisje eens horen zeggen: wanneer je getrouwd bent komt er vroeg of laat een kriezis en van die kriezis hangt je hele verdere leven af. Ik heb daar eerst om gelachen; maar nu ik weet hoe 't gegaan is met Henriët en Frans en Cornelia en Jakob, moet ik erkennen, dat zij gelijk heeft gehad.

G i j s .

En dus zijn Karel en jij aan jelui kriezis.

S u z e .

Juist! Karel wil me op de kop zitten en weet u waarom? Alleen uit angst, dat ik anders hem op de kop zou zitten. Maar oom, dat is onzinnig, want als Karel zich op de kop liet zitten, dan zou ik hem niet meer uit kunnen staan.

G i j s .

Houd je dan nog van hem?

S u z e .

Dat is ook een vraag!

G i j s .

Neem me niet kwalik. Als een vrouw van haar man wegloopt, dan....

S u z e .

Ja, ziet u, dat zit eigenlijk zó in elkaar. Zodra wij getrouwd waren merkte ik, dat Karel me wilde behandelen als een onmondig schaap. Dat ben ik niet en daarom dacht ik terstond: mannetje, dat moet ik je af leren; maar toen hij nu hoe langer hoe verder ging en zelfs van blindelings gehoorzamen begon te praten, toen werd ik toch zo woedend, dat ik in mijn binnenste zei: dat nooit, liever loop ik weg, dan me als een rekrut te laten drillen.

G i j s .

En toen ben je weggelopen.

S u z e .

Ja.... maar.... toen ik nu eenmaal weg was.... O, wat heb ik naar Karel verlangd!

G i j s .

Dus wil je je toch weer met hem verzoenen?

S u z e .

Zeker, maar niet zo gauw. Ik zeg u immers: het is de kriezis, waarvan ons hele verdere leven afhangt.

G i j s .

Maar wat wil je dan voor 't ogenblik doen?

S u z e .

Hem een flinke les geven.

G i j s

(met klimmende verbazing).

Aha! En mag ik ook weten, waarin die les zal bestaan?

S u z e .

Dat moet u zelfs weten, want als u me tegenwerkt kan ik niets beginnen.

G i j s .

Je hebt me dus nodig.

S u z e .

Juist.

G i j s .

Des te beter, lieve kind. Dat is op mijn leeftijd net enige middel om met een jong aardig vrouwtje op goede voet te komen.

H e n r i e t t e

(aan de deur twee onde portretten vertonend).

Suze, moeten de portretten van je papa en mama ook ingepakt worden.

S u z e .

Zeker. Alles gaat mee.

(tot G i j s teruggekeerd).

Luister. Ik heb eerst geprobeerd met vriendelijke woorden Karel eens aan zijn verstand te brengen, dat hij niet zo schoolmeesterachtig met me moest omgaan. Maar dat hielp niet.

G i j s .

Zo.

S u z e .

Ach oom, weet u wat ik al eens meer gemerkt heb? Hoe knapper man, hoe dommer hij dikwijls doet tegenover vrouwen.

G i j s .

En je vindt Karel knap.

Suze.

O, heel knap!

Gijs.

Komaan, dat treft hij.

Suze.

Als ik hem nu zijn domheid maar kon doen inzien.

Gijs.

Hoe denk je dat aan te leggen?

Suze.

Door hem het bewijs te leveren, dat hij mij niet aan een touwtje heeft en dat.... als ik bij hem blijf.... ik 't niet gedwongen doe, maar vrij, helemaal vrij, omdat ik 't wel zo verkies en omdat ik van hem houd.

Gijs.

Lieve kind, met die.... mannelike opvatting had je beter gedaan niet te trouwen.

Suze.

Dat is nu eenmaal gebeurd en.... wat doet 't er ook toe, of je samen naar het stadhuis bent geweest?

Gijs.

Och, neen!

(ter zijde)

Al weer een mannelike opvatting.

Henriette

(aan de deur een hoed vertonend).

Moet deze oude hoed ook mee?

S u z e

(lachend).

Neen; die mag Karel houden.

(tot G i j s teruggekeerd)

Maar nu weet u nog altijd niet, waarin u me helpen moet.

G i j s .

Ten minste....

S u z e .

Ik ben naar een advokaat gegaan.

G i j s .

Jij ook al?

S u z e .

Op raad van Henriët. Ik had aan Karel schriftelijk verzocht mijn kleren en al wat verder van mij is, op te zenden naar Den Haag; maar daar heeft meneer per telegram eenvoudig voor bedankt.

G i j s .

En wat zegt je advokaat daarvan?

S u z e .

Mijn advokaat zei: uw man is in zijn recht. Maar.... ons recht staat in verschillende wetboeken. Als *hij* zich houdt aan 't ene, dan moet *u* u houden aan 't andere. U heeft geen recht uw boeltje op te eisen; dat staat vast; maar.... ziet u kans het met list weg te halen.... ga dan gerust uw gang.

G i j s .

Met andere woorden, bestel je man.

Suze.

Hoe kan ik nu stelen, wat mijn eigendom is?

Gijs.

Dat is ook waar. Dus kom jij je eigendom stilletjes weghalen.

Suze.

Als u 't me ten minste niet belet.

Gijs.

Ik... me steken tussen man en vrouw en nog wel tussen een man en een vrouw, die van elkaar houden? Ik zal er wel voor oppassen.

Suze.

Dan ga ik aan het werk. Karel is in het ziekenhuis; dat weet ik. We hebben een rijtuig met imperieaal voor de deur en het stasieon is vlak bij.

Gijs.

Maar de meiden?

Suze.

Die zijn op mijn hand en dan: voor een footje....

Gijs.

Daar kon je gelijk in hebben.

Henriette

(terugkerend gevolgd door Dientje).

Kom je nu eindelijk?

Suze.

Ik ben er al.

Henriette.

Je japonnen zijn ingepakt, je linnengoed en je toiletartiekelen ook. Kijk nu zelf eens rond, wat hier van jou is.

Suze.

In deze kamer.... die plaat, dit album en deze vaasjes, die ik nog van mama heb. Dan zijn hiernaast nog mijn boeken. Hier, Dientje!

(zij geeft de plaat en het album aan Dientje en neemt zelf de vaasjes mee, in 't heengaan zeggend)

Oom is gewonnen.

Henriette.

Ik merk met genoegen, oom, dat u partij trekt voor de vrouwen.

Gijs.

Ik trek partij voor de vrouwen? Ik, met mijn ondervinding?

Henriette

(lachend).

't Is waar ook; u is een gescheiden man. Ik dacht er zo gauw niet aan. Als man heeft u misschien de wijsste partij gekozen, want in een huwelijk moet een mens kiezen tussen twee dingen: je tieranniezeert of je wordt getieranniezeerd.

Gijs.

Jij doet liever het eerste.

Henriette.

Vraag eens aan Frans, of hij niet tevreden is?

Suze

(terugkerend).

Kom nu toch, Henriët.

(tot Dientje en een andere meid, die, een zware mand dragend, haar volgen)

Dien, zet die mand gauw op het rijtuig.

(tot Henriët)

Heb je de sleutel van de grote koffer?

Henriët.

Ja.

Suze.

Sluit 'm dan gauw. 't Is hoog tijd.

Henriët.

We hebben nog juist een groot kwartier, eer de trein afrijdt.

(de meiden zijn links heengegaan, keren over het toneel terug en gaan nog twee maal met zware koffers voorbij; Henriët gaat rechts achter af).

Suze.

Oomlief, wil u 't me vergeven, dat ik voor deze keer mijn plichten als gastvrouw ergerlik verwaarloos?

Gijs.

Zeker, kind.

Suze.

U moet maar eens gauw terugkomen.

Gijs.

Ik zal beginnen met af te wachten, wat er wordt van jelui kriezis.

Suze.

Die zal best aflopen. Als Karel ziet, dat ik niet

buig, zal hij wel eieren voor zijn geld kiezen en mij beleefd verzoeken terug te komen. En dan zal ik zeggen: goed; maar laat ik je eerst eens vertellen, wat *ik* onder een huwelijk versta.

Henriette

(terugkerend).

Suze, nu moeten we gaan; anders zal je nog zien, dat iemand Karel gaat waarschuwen en dat hij ons snapt.

Suze.

Dat mag zeker niet gebeuren.

(zij zet haar hoed op; Henriette helpt haar).

Gijs.

Haast je dan maar.

Suze.

Gelukkig ligt het stasieon rechts en het ziekehuis links.

Henriette.

(tot Dien tje, die met een koffer voorbij gaat).

Gauw, Dien! gauw! Zeg, Suze, we geven alles als passaaiziersgoed aan; anders zou Karel er nog beslag op kunnen leggen.

Suze.

Goed, goed! Jij denkt toch aan alles!

Henriette.

Adieu, oom!

Gijs.

Adieu! Mijn hartelijke groeten aan je tevreden echtgenoot!

S u z e .

Tot weerziens, oompje!

G i j s .

Het beste, mijn kind!

(nadat de dames verdwenen zijn, gaat G i j s aan het venster staan)

De bagaazje is er op; ze stappen er in; de kool is gestoofd.

Vierde toneel.

G i j s , daarna K a r e l , daarna D i e n t j e .

G i j s

(alleen.)

De kriezis, zei ze. Ik mag lijden, dat ze gelijk heeft; maar vrees er toch voor. In de regel worden zulke ziekten chronies. Ja, heren van de wet, dat komt er van, als je de natuur aan banden wilt leggen. Je kweekt ziekten en anders niet

(hij herneemt het boek)

Komaan, vriend Chamfort, help me nu eens nadenken over de menselijke dwaasheden.

K a r e l

(opgewonden van links opkomend).

Oom, begrijpt u wat dit telegram betekent?

G i j s .

't Was immers goed, dat ik 't je liet brengen?

K a r e l

(snel invallend).

Jawel; maar wat beduidt het?

G i j s

(lezend).

Blijf heden t'huis.

Karel

(als boven).

Anders niet en geen ondertekening.

Gijs.

Het komt uit Den Haag.

Karel

(als boven).

Vermoedelijk is 't dus van Jakob, of van Frans, of van Suze.

Gijs.

Het zal wel van Frans zijn.

Karel

(als boven).

Waarom?

Gijs.

Omdat.... Zie je hier geen veranderingen?

Karel

(zenuwachtig).

Veranderingen?.... Hier?.... In deze kamer.... Wat dan? Waar?

Gijs.

Kijk maar eens rond!

Karel.

Dat de plaat weg is?

Gijs.

Onder anderen.

K a r e l.

En.... de vaasjes op de schoorsteen en.... het album, Suze's album? Hè?

(hij loopt haastig rechts achter weg.)

G i j s

(alleen).

De kriezis!

(hij gaat kalm zitten lezen voor de schrijftafel).

K a r e l

(na een ogenblik van stilte nog opgewondener terugkerend, gaat vlak voor G i j s staan en kan eerst van drift haast niet spreken).

Hoe is 't in de wereld mogelijk?

G i j s

(kalm).

Beheers je, mijn jongen, beheers je. Doe, alsof je een pasieënt voor je hadt.

K a r e l.

Wel zeker! Maak nog maar gekheid op de koop toe! D'r kleren, weg! D'r toiletartikelen, weg! D'r boeken, d'r portretten, al d'r kleine snuisterijen weg, weg, alles weg! Mijn huis leeggedragen! Wat zeg ik? Leeggestolen! En daar heeft u bijgezeten? Dat heeft u kalm aangezien en toegelaten! Jet, of misschien wel Suze zelf, of misschien die twee samen....

G i j s.

Juist, die twee samen.

K a r e l.

Die hebben op hun gemak alles weggehaald, wat hen aanstond en noch u, noch de meiden hebben zich daartegen verzet! God weet, of u niet een handje geholpen heeft!

G i j s .

Had je me tot bewaarder van je inboedel aangesteld?

K a r e l .

Ach, wat een vraag!

G i j s .

Wat voor recht had ik Suze te beletten haar eigen goed mee te nemen?

K a r e l .

Haar eigen goed? Ben *ik* hier de baas of zij?

G i j s .

Dat weet ik niet.

K a r e l

(woedend aan de bel trekkend).

Dat wordt me nu toch al te gek! *Ik* ben het hoofd van de echtvereniging; *ik* heb het recht mijn vrouw te dwingen hier bij mij te blijven; aan *mij* hoort het bestier over al wat ons beiden toekomt en toch weigert Suze me te gehoorzamen; toch kan ik haar niet terughalen, als ze wegloopt; toch zou ik mijn inboedel het huis uit moeten laten dragen zonder daar iets tegen te kunnen doen?

G i j s .

Het lijkt dwaas; maar er is zoveel dwaasheid in de wereld.

(Dientje verschijnt).

K a r e l .

Dien, ga dadelik naar meneer Ruuf en vraag of meneer eens wil komen zien wat er hier gebeurd is.

Dientje.

Heel goed, meneer,

(links af).

Gijs.

Je blijft dus vasthouden aan de wet.

Karel

(boos).

Ik heb u al gezegd, dat ik het afschrikkend voorbeeld van Frans voor ogen heb. Suze moet beginnen met het hoofd te buigen.

Gijs

(schouderophalend).

Jij moet 't weten.

Karel.

Sakkerloot, oom, u zou me ook al mijn geduld doen verliezen!

Gijs.

Dat artikel schijnt je nog al eens te ontsnappen.

Karel.

Aan wie de schuld? Dat u me niet raden wil, goed; maar nu u Suze gesproken heeft, zou u me toch wel een wenk kunnen geven! Zeg me ten minste wat u denkt. U begrijpt toch wel, dat ik niets liever verlang dan met Suze weer op goede voet te komen. Ik houd dol van haar; ik geloof nog altijd, dat ze ook van mij houdt. Ik ben overtuigd, dat wij 't best samen zouden kunnen vinden, als....

Gijs

(snel invallend).

Als de dingen maar anders waren dan zij zijn. Ja; dat komt meer voor.

Karel.

Steekt u nu al weer de draak met me?

Gijs.

Volstrekt niet. Als je weten wilt, wat ik denk, luister dan maar. - Wanneer twee mensen veel van elkaar houden.... zóveel, dat zij op een onbewaakt ogenblik de dwaasheid begaan hun beide individueele willen tot één wil te laten samenbinden, dan bestaat hun enige kans van behoud daarin, dat zij ook inderdaad zoveel mogelijk tot één wil worden. Volkomen lukt dit nooit. Voor een echt goed huwelijk zouden twee engelen nodig zijn en nu heb ik.... misschien ben jij gelukkiger geweest; maar ik heb nog nooit één engel ontmoet. Ergo moeten echtgenoten 't altijd stellen met een ten-naasten-bij en dit ten-naasten-bij komt tot stand.... als 't tot stand komt.... of door konsessies of door een hete strijd. Frans en Henriette hebben de konsessies gekozen; jullie kiezen de strijd. Nu.... dat is een kwestie van smaak en van temperament.

Karel.

Denk u eens in mijn plaats.

Gijs.

Niemand kan zich in de plaats van een ander denken.

Karel

(wrevelig).

Bij benadering toch wel. Ik merk, dat Suze aanstoot geeft; ik word gewaarschuwd, dat een mooie betrekking me ontgaan kon. Wat had u nu in mijn plaats gedaan?

G i j s .

Vroeger of tegenwoordig met mijn witte haren?

K a r e l .

Tegenwoordig.

G i j s .

De zaak met Suze besproken.

K a r e l .

Dat kon niet, omdat ik geheimhouding had beloofd.

G i j s .

Elk geheim tussen man en vrouw is een blinde klip in het vaarwater van hun huweliksboot.

K a r e l .

't Is wel mogelijk; maar als Suze tot vandaag geduld had willen oefenen, dan wist ze er nu alles van. Melissen heeft me van morgen in het ziekehuis opgezocht en officieel uitgenodigd dierekteur te worden van het Sanatorium voor zenuwlijders, dat hier wordt opgericht. Ziedaar; nu weet u 't ook!

G i j s .

Suze belet je toch niet ja te zeggen

K a r e l .

Dat doet ze wel! De heren willen niet alleen een dierekteur hebben; maar ook een dierektriëse en die dierektriëse moet voor de goede samenwerking de vrouw of de zuster zijn van de dierekteur. Eigenlijk is dat denkbeeld nog afkomstig van mij-zelf. Ik heb eens aan Melissen gezegd:

het verkeerde van een Sanatorium bestaat hierin, dat de pasieënten buiten de uren van geneeskundige behandeling te veel aan hun lot worden overgelaten. Dan gaan ze over hun toestand praten en oefenen zij in de regel een hoogst nadelige invloed op elkander uit. Men moest in een Sanatorium een beschaafde dame hebben, die zich met de geneeskundige leiding in 't geheel niet behoefde te bemoeien; maar die in overeenstemming met de dierekteur te waken had over de konverzatie, de bezigheden, de amuzementen en zo voorts. Dat denkbeeld vond instemming en ik scheen de aangewezen man om 't in toepassing te brengen; maar wat wil het geval? Een paar van de heren hadden bezwaren tegen Suze en daar maakten de anderen gebruik van om Spronsen aan te bevelen. Gelukkig heeft Melissen, die zeer op Suze gesteld is, veel invloed; maar de heren zijn toch overeengekomen, mij alleen te zullen benoemen, als zij vooruit weten, dat Suze dierektrise wil zijn en niet in naam, maar met hart en ziel.

Gijs.

Zo! Is dat de kwestie.

Karel.

En nu vraag ik nog eens: wat moet ik doen? Toen ik van morgen niet wist wat te antwoorden, heeft dat telegram me voor het oogenblik uit de brand gered; maar Melissen komt natuurlijk op de zaak terug.

Gijs.

Ja, dan zal je het Sanatorium er aan moeten geven.

Karel

(snel invallend).

En mijn hele carrière opofferen!

Gijs.

Of de zaak toch met Suze gaan bespreken.

Karel

(snel invallend).

En haar een middel aan de hand doen om me onder de duim te krijgen?

Gijs.

Zie je nu wel, dat raadgeven onzin is?

Karel.

Als u me ook dingen aanraadt, waarvan u overtuigd is, dat ik ze niet doen zal!

Gijs.

Dat ben ik niet. Ik houd jou voor een verstandig man en Suze voor een verstandig vrouwtje.... ten minste in jelui normale toestand.... en ik zou 't niets meer dan verstandig vinden, als jelui, in plaats van te harrewarren over je gezag, de wet, de gehoorzaamheid en dergelijke gekheden meer, eenvoudig samen overlegden wat....

Karel.

U vergeet, dat Suze een vrouw is en dat er met vrouwen niet te redeneren valt.

Gijs.

Met mannen dikwijls evenmin.

Karel.

Ik weet heel goed, dat u me op dit ogenblik dwaas

vindt; maar zoals de zaken staan, moet de toenadering van Suze's kant komen. Ik kan mijn waardigheid niet te grabbelen gooien en dat zou ik doen, als....

Dientje

(van links).

Meneer, daar is meneer Ruuf.

Karel.

Laat dadelik binnenkomen.

(Dientje af.)

Gijs.

De man van de wet. Laten we hopen, dat hij het geneesmiddel zal brengen, dat ik niet vinden kan.

Vijfde toneel.

Karel, Gijs, Ruuf, later Dientje.

Ruuf

(van links achter).

Goede middag! Meneer Ten Does.

Karel

(voortdurend zeer zenuwachtig opgewonden en dus snel invallend).

Ga zitten, kerel en geef me raad.

Ruuf.

Tot je dienst.... als vriend; maar.... loop je weer van mij naar een andere advocaat, zoals eergisteren, dan onttrek ik me aan je zaak.

Karel.

Maak asjeblieft geen gekheid!

R u u f.

Ik zou 't niet durven.

K a r e l.

Je dacht, dat Suze uit eigen beweging terug zou komen, niewaar?

R u u f.

Dat is te zeggen....

K a r e l.

Ik dacht 't ook; maar we hebben 't mis. Suze en ik zijn formeel op voet van oorlog.

R u u f.

Zo.

K a r e l.

Zij heeft de vijandelijkheden geopend door van morgen stilletjes over te komen en al, wat haar toebehoorde, weg te halen, terwijl ik in het ziekehuis was.

R u u f.

Aha!

K a r e l.

Wil je de lege kasten en het lege toilet soms in ogeschouw nemen?

R u u f.

Onnodig, onnodig!

K a r e l.

Je herinnert je, dat ze me schriftelijk verzocht heeft haar alles op te zenden, niewaar?

R u u f.

Zeker!

K a r e l.

Je weet ook nog, wat je me geraten hebt te doen.

R u u f.

Ja. - Niets.

K a r e l.

Want, zei je, Suze kan volgens de wet niemendal beginnen.

R u u f.

Juist.

K a r e l.

Wees dus zo goed en zeg me nu eerst: wat kan ik doen om het weggehaalde goed weer terug te krijgen?

R u u f

(na enig nadenken).

Niets.

K a r e l.

Al weer?

G i j s.

Toch een krachtige steun, zo'n wet!

K a r e l

(geëxaspereerd).

Maar als mijn vrouw uit mijn huis dingen ontvreemdt, waarop zij volgens de wet geen recht heeft, dan moet de wet mij toch een middel aan de hand doen om die dingen weer terug te krijgen!

R u u f .

Jij kan wel zeggen, dat de wet dit of dat moet; maar de wet doet 't eenvoudig niet!

K a r e l .

Waar dient die wet dan toch toe?

R u u f .

Daar heb ik nog nooit naar gevraagd.

G i j s .

Tot verschansing voor standjeszoekers!

K a r e l

(opgewonden rondlopend).

't Zij zo! - Laat ze haar goed houden! - Wat kan 't me ook schelen?....

(voor R u u f staande blijvend)

Maar nu wat anders! Suze of liever Jet, want die zit er natuurlijk weer achter, schijnt van de zaak een soort spelletje te willen maken. Daar bedank ik voor, zie je. Nu zou ik haar voor het volgende alternatief willen plaatsen: òf ze keert ogenblikkelijk terug, òf ik stel even ogenblikkelijk een eis tot echtscheiding in. Dan ziet ze ten minste, dat het me ernst is. Wat kan ik nu doen om haar tot een keus tussen het een en het ander te noodzaken?

R u u f .

Niets

(G i j s barst in lachen uit).

K a r e l

(zeer boos).

Houd jij me voor den duivel ook voor de gek?

R u u f .

Ik denk er niet aan. Voor een verzoek tot scheiding van tafel en bed moet je nog één jaar en voor een echtscheiding wegens kwaadwillige verlating moet je nog vijf jaar wachten. En dan moet je vrouw in het eerste geval nog meewerken, want misdaan heeft ze.... niets.

K a r e l .

Ze is weggelopen, ze heeft de boel het huis uit gedragen; maar misdaan heeft ze niets. Hoeveel wetsartikelen moet een vrouw dan wel schenden, eer de man wat tegen haar kan beginnen? - Is dat alles, wat jij uit de wet voor me halen kunt?

R u u f .

Alles.... tenzij....

K a r e l .

Tenzij.... wat?

R u u f .

Tenzij Suze tegen jou of jij tegen Suze.... maar ook dan moet Suze meewerken.... een aksie instelt tot echtscheiding ter zake van overspel.

K a r e l .

Overspel! Ben je razend! Denk je, dat ik die ellendige kwaadsprekers nog een schijn van gelijk wil geven? Denk je, dat ik Suze of me zelf er op wil laten aanzien, dat wij, die pas twaalf maanden getrouwd te zijn, nu al....?

(buiten zich zelf van drift)

O, kerel, ga weg, ga weg! Ik weet wel, dat je 't niet helpen kunt; maar al wat je zegt, maakt me zo kokend, dat ik...., dat ik.... Ja, ik weet niet, waartoe ik niet in staat zou zijn!

R u u f

(ontsteld).

Je bent wel vriendelik.

(hij neemt snel zijn hoed)

Ik heb de eer, meneer Ten Does.

(bij de deur)

Als je denkt dat dit advies graties is geweest, dan heb je 't mis, hoor

(links achter af).

G i j s

(tot K a r e l , die buiten westen op een sofa neer is gevallen).

Ziezo! Bij de wet vinden we dus geen baat. Wat zou je er van denken, als we nu eens hulp zochten bij de goede vrienden?

K a r e l .

Oom, wat ik bidden mag....

D i e n t j e

(van links achter).

Meneer, daar is meneer Melissen.

K a r e l .

Daar heb je 't nu al! Wat moet ik die man antwoorden? Ik ben niet t'huis!

D i e n t j e .

Maar meneer Ruuf heeft aan meneer Melissen gezegd, dat u wel t'huis was.

K a r e l

(ten einde raad).

Laat hem dan maar binnenkomen!

(D i e n t j e af.)

G i j s .

Neem me niet kwalik; maar het wordt me hier al te grappig. Ik ga mijn koffertje weer inpakken.

Karel.

Doe, zoals u wil.

Gijs

(hem de hand reikend).

Beterschap, hoor!

Karel

(gemelik).

Tot weerziens!

(G i j s rechts achter af.)

Zesde toneel.

Karel, Melissen, later Frans.

Melissen

(van links achter).

Goede morgen, dokter! Mag ik je nog eventjes plagen met mijn Sanatorium?

Karel.

Ga zitten, meneer Melissen, ga zitten.

Melissen.

Door dat telegram hebben we van morgen ons gesprek niet ten einde kunnen brengen.

- 't Was toch niets ernstigs?

Karel.

Volstrekt niet!

Melissen.

Des te beter! Ik was al bang, dat je vrouw.... Ze is immers voor haar plezier op reis, nieuwjaar?

Karel.

Zeker. Ze loozeert bij mijn schoonzuster in Den Haag.

Melissen.

Zie je wel! Ik dacht ook al. Waar bemoeien de mensen zich toch mee?

Karel

(gedwongen lachend).

Mag mijn vrouw niet uit loozjeren gaan?

Melissen.

't Is immers al te gek! Overal zoeken ze wat achter en zuigen ze venijn uit. Maar dat is niets. Den Haag ligt niet ver af: een briefje is gauw geschreven en misschien ga je er zelf even heen.

Karel.

Is er op eens zo'n haast bij de zaak?

Melissen.

Wat zal ik je daarvan zeggen. Je weet: een paar van de heren hebben altijd Spronsen gewild en als ze hem los hebben gelaten, dan is 't, omdat ik gezegd heb, dat zijn zuster een dweepster is, die het Sanatorium gebruiken zou om propaganda te maken voor haar sosiealistiese denkbeelden.

Karel.

Ja, ja.

Melissen.

Daar staat nu tegenover, dat men bedenkingen had tegen je vrouw. Ze kleepte zich te veel; ze was te mooi,

ze hield van de pret enz. enz. Natuurlijk heb ik van antwoord gediend. Wel alle dit en dat, heb ik gezegd, wat zijn dat voor bespottelijk Harleveense praatjes! Zijn dan alleen lelike, onbehagelike, vervelende vrouwen tot iets ernstigs in staat? Ik zeg je, dat mevrouw Remdonk door haar beschaving, haar kordaatheid en haar opgeruimdheid juist de vrouw is, die we nodig hebben. Het spreekt van zelf, dat 't haar nog ontbreekt aan ondervinding; maar dat gebrek vermindert met de dag en ik sta er borg voor, dat zij onder de leiding van haar man uitstekend zal voldoen.

K a r e l .

Ik ben u biezonder dankbaar, meneer Melissen, heel biezonder....

M e l i s s e n .

Ja wel; maar nu is die reis gekomen, zie je. Daar praten de mensen kwaad van. Ik behoef je niet te zeggen wat ze vertellen; maar.... kort en goed: de heren verlangen, dat je dadelik beslissen zult voor je zelf en voor je vrouw.

K a r e l .

Dadelik, dadelik! Suze zit in Den Haag en u begrijpt....

M e l i s s e n .

Ik begrijp er alles van en ik heb dan ook gedaan gekregen, dat ze je tweemaal vier en twintig uren tijd zullen laten.

K a r e l .

Waartoe die haast?

Melissen.

Die haast is overdreven; maar er bestaat toch wel een grond voor. Spronsen heeft nog een andere aanbieding gekregen. Neemt hij die nu aan en zegt je vrouw ten slotte: neen, dan zouden wij helemaal achter het net vissen.

Karel.

't Is goed, meneer Melissen. Binnen tweemaal vier en twintig uren zal u onze beslissing hebben.

Melissen.

Uitstekend! Dan vertrouw ik, dat de zaak in orde is. Neem me niet kwalik, dat ik je een ogenblikje opgehouden heb.

Karel.

Volstrekt niet! Ik zal u even uitlaten.

Melissen.

Geef je geen moeite; ik zal de deur wel vinden.

Frans

(binnentredend als de beide anderen juist voor de deur links zijn aangekomen).

Pardon.

Karel

(verbaasd).

Frans, jij hier?

Melissen

(tot Frans).

Bonjour, meneer! Het ga je wel, dokter.

Zevende toneel.

Karel, Frans.

K a r e l

(gejaagd).

Je komt natuurlijk van Suze. Wat wil ze nu eigenlijk?

F r a n s.

Je zult alles vernemen, als je me kalm, maar kalm wilt aanhoren.

K a r e l.

Goed, goed; maar ik zeg je vooruit, dat ik van halve maatregelen niets weten wil. De grap heeft lang genoeg geduurd; er moet een eind aan komen. Onze lieve stadgenoten houden er zich al mee bezig. Ze opperen vermoedens; ze verzinnen histories; ze babbelen en mijn vijanden maken daar gebruik van om me zooveel mogelijk kwaad te doen. Daarom verkies ik nu elke oplossing, waarmee ik ruiterlik voor de dag kan komen, boven een voortdoring van het geheimzinnig gescharrel, waarover ik moet zwijgen. Ik bedank er voor....

F r a n s.

Maar, Karel, is dat nu me kalm aanhoren? Ik heb nog geen woord kunnen zeggen. Je bent dadelik zo opgewonden!

K a r e l.

Me dunkt, dat ik daar reden voor heb! Maar 't is goed: begin maar; ik luister

(hij biedt Frans een stoel aan, gaat zelf een oogenblik zitten; maar springt telkens weer op; zijn zenuwachtigheid neemt voortdurend toe).

F r a n s .

Heb je mijn telegram ontvangen?

K a r e l .

Ja; te laat.

F r a n s .

Dat spijt me; maar uit mijn waarschuwing heb je toch kunnen opmaken, dat ik niet sta aan de zijde van je vrouw en Henriette. Ik wens dan ook geen partij te kiezen; maar op te treden als pacificator.

K a r e l .

Zonder instruksies?

F r a n s .

Zonder instruksies.

K a r e l .

En dat doe je uit eigen beweging?

F r a n s .

Geheel uit eigen beweging.

K a r e l .

Hoe durf je 't?

F r a n s

(geërgerd).

Ja, hoor eens: ik heb innig met jelui te doen en ik vind 't allernaangenaamst, dat er in onze famielie iets voorvalt, waarmee de publieke opienie zich gaat bemoeien; maar als je nu begint met me te beledigen, dan....

K a r e l.

Neen, neen, neen! Ik trek mijn woorden in. Zeg, wat ik je bidden mag, wat je te zeggen hebt.

F r a n s

(kalm).

Je zult me wel het recht niet willen betwisten me zelf de oudste te noemen van ons beiden.

K a r e l

(snel invallend).

Het komt niet in me op!

F r a n s.

Tegenover jou mag ik dus zonder enige pedanterie spreken van mijn meerdere ondervinding.

K a r e l

(snel invallend).

Spreek er van; spreek er van!

F r a n s.

Welnu; die ondervinding heeft me tot het inzicht gebracht, dat onze wetgeving op het punt van het huwelijk zeer onvolledig is.

K a r e l.

Wel, wel!

F r a n s

(steeds bedaard).

Indien de verhouding van man en vrouw nauwkeuriger geregeld was, als hun wederzijdse rechten en verplichtingen scherper waren afgebakend, dan zouden er, mijns inziens, veel minder ongelukkige huwelijken bestaan.

K a r e l .

Een mooie kwestie voor de juristen-vereniging. In afwachting raad ik je aan de zaak eens met oom Gijs te behandelen.

F r a n s .

Dat wil ik met genoegen doen. Vroeger heb ik dit alles zelf niet zo duidelijk ingezien; maar Henriette met haar kloek verstand....

K a r e l .

Hoe noem je dat artikel?

F r a n s .

Ja, Karel, ik weet heel goed, dat jij niet erg op Henriette gesteld bent; waarschijnlijk, omdat je te veel tegen haar opziet....

K a r e l .

Acht je dat waarschijnlijk?

F r a n s .

Maar dat doet hier niets ter zake. Ik wil maar zeggen, dat er tussen Henriette en mij een schriftelijke regeling.... een soort modus vivendi, tot stand is gekomen, die aanvult, wat er aan de wet ontbreekt.

K a r e l .

Aha!

F r a n s .

Het denkbeeld van zulk een regeling heeft jou nooit toegelachen.

K a r e l.

Dat zal wel waar zijn!

F r a n s.

Maar als ik je nu zeg, dat ik me nooit gelukkiger heb gevoeld dan sinds die modus vivendi onze verhouding om zo te zeggen beheerst? Als ik je nu verzeker, dat sedert die tijd Henriette een engel voor me is, dat er nooit weer een minder aangename woordenwisseling tussen ons heeft plaats gevonden, dat we ons verheugen in een omgang, zoals er misschien geen tweede....

K a r e l.

Besluit, mijn jongen, besluit!

F r a n s.

Hemelse goedheid, wat ben jij haastig gebakerd! Zou je 't dan zo verkeerd vinden, dat je je eens aan mij spiegeldet en....

K a r e l.

Ik aan jou?

F r a n s.

Bedaard, bedoord! Laat ik je nu even voorlezen welke overeenkomst ik ontworpen heb om je huweliksgeluk, je huiselijke vrede op nieuwe en hechtere grondslagen te vestigen.

(K a r e l gaat opgewonden rondlopen)

Wil je even luisteren?

K a r e l

(zich bedwingend).

Lees maar!

F r a n s

(lezend).

Ik, ondergetekende, de juistheid erkennende van de bedenkingen door vrouwe Suze van Grevelingen, mijne beminde echtgenote, gemaakt, rakende de tussen haar en mij bestaande samenleving, waarin de haar toekomende rechten, meer bepaald hare vermogensrechten, niet, altans niet voldoende, zijn geregeld, terwijl de aanspraken, welke zij daaraan rechtmatig kan ontlenen, evenmin afdoende zijn gewaarborgd en van ganser harte aan hare mijns-inziens-gegronde bezwaren wensende tegemoet te komen ter instandhouding en bevordering van de goede verstandhouding tussen ons beiden, verklaar hierbij mij volgaarne te verbinden tot de stipte naleving van hetgeen hieronder nader in biezonderheden is op schrift gesteld, welke bepalingen op verlangen van mijne echtgenote overigens voor wijziging en aanvulling vatbaar zijn.

K a r e l

(het papier van F r a n s neerslaande).

Zeg eens: ben jij dol geworden?

F r a n s .

Een ogenblikje, een ogenblikje! De redaksie van de verschillende artikelen staat nog niet vast; maar dat is ook onnodig. Je kunt best een voorlopig stuk tekenen. Inhoud en strekking komen hierop neer.

(leest verder)

Een groter deel van de inkomsten Suze toekomende

(sprekend)

bijvoorbeeld 3/5 of 4/5

(lezend)

zal ter harer beschikking staan. Hiermede zal zij vrij zijn zich te kleden zoals zij wil, te leven gelijk zij wil, zich te amuzeren naar haar wil. Ik verbind mij hierop nimmer

enige aanmerking te zullen maken en zal alleen, wanneer het een of ander onze gemeenschappelijke belangen mocht benadelen, door Suze hierop te wijzen, met haar te rade gaan hoe dusdanig nadeel te herstellen of...

K a r e l

(hem het papier uit de handen rukkend en het verscheurend).

Schei maar uit! Hier is mijn antwoord voor Suze of degeen, die....

F r a n s .

Maar Karel, is dat nu een manier!

K a r e l

(razend).

Ik heb geluisterd. Nu is 't jou beurt! Ondanks al je ondervinding acht ik je niet in staat de onzin, die je me voorgelezen hebt, zelf bijeen te flansen! Spreek me nu maar niet tegen! Ik zeg je, dat Jet er achter zit en daar blijf ik bij. Maar als ze me had willen noodzaken om geen hand uit te steken tot een verzoening en onverbiddelijk te blijven eisen, dat Suze hier terug zal keren en zich onvoorwaardelijk onderwerpen, dan had ze geen beter middel kunnen bedenken dan jou op mijn dak te zenden met zo'n papier vol zotte bepalingen! Zeg haar, dat ik nu vast besloten ben morgen door mijn advocaat aan Suze een ultimatum te laten stellen. Ik zal des noods weten te dwingen; maar in geen geval laat ik me dwingen. En weet je waarom niet? Omdat jij, broerlief, in mijn ogen het levende voorbeeld bent van het bespottelijke mispunt, waartoe een man zich zelf verlaagt, wanneer hij zich door een vrouw laat ringeloren en de wet stellen!

F r a n s

(woedend).

Karel, Karel.... je bent een.... kwajongen!

(links af).

K a r e l

(alleen).

Dat geeft ten minste lucht!

(Hij schenkt zich een glas water in en drinkt)

En nu naar Ruuf!

(links af).

Bedrijf III.

Het toneel stelt voor een rijk en opzichtig gemeubeld vertrek. Deur in het achterdoek en zijdeur rechts vooraan. Rechts achter een venster. Links vooraan een kleine ronde tafel, waaraan Suze en Henriette zitten te werken.

Eerste toneel.

Suze, Henriette.

Suze

(na een korte stilte opspringend en naar het venster gaande).

Daar wordt weer gebeld!

Henriette.

O, Suze, maak je niet zo zenuwachtig! Ik ken de mannen en ik zeg je: Karel doet niets.

Suze

(langzaam naar haar plaats terugkerend).

Dat is 't juist! Ik wou, dat hij wel iets deed.

Henriette.

Waarom toch?

Suze.

Ten eerste, omdat ik dan iets terug kon doen.

Henriette.

Wat?

Suze.

Dat weet ik niet; maar.... ik kan 't niet velen, dat Karel zo is. Als hij waarlik van me hield, dan zou hij me nu niet met rust laten. Ik word nog liever met de poliesie teruggehaald dan zó onverschillig behandeld.

Henrielle.

Ik begrijp niets van je.

Suze.

Ik soms van me zelf ook niet!

Henriette.

Als hij je door de poliesie terug liet halen, dan zou hij je immers weer van voren af aan gaan plagen en tieranniezeren.

Suze.

Goed, dan zou ik weer weglopen; maar dan wist ik ten minste zeker, dat hij van me hield!

Henriette.

Hij is genoeg op je gesteld om je niet te willen verliezen.

Suze.

Geloof je dan, dat hij denkt: ze zal wel uit eigen beweging terug komen?

Henriette.

Best mogelijk.

Suze.

Dan neemt hij mijn weglopen dus ook al niet ernstig op; dan behandelt hij me nog altijd als een kind!

Henriette.

Het zou me niets verwonderen.

Suze.

Maar dat is toch onverdragelijk!

Henriette.

We zullen hem wel tot andere gedachten brengen. Wacht maar! Iedere man heeft meer kwetsbare plekken dan een vrouw. De een is bang voor de publieke opinie; de ander hecht aan zijn warm nestje. Daarbij zijn mannen minder slim dan wij en laffer.... ten minste tegenover vrouwen. Als je dus weet wat je wilt en....

Suze.

Daar heb je 't nu juist; ik wist 't heel goed; maar ik weet 't hoe langer hoe minder.

Henriette.

Hoe is 't mogelijk, dat iemand, die zo verstandig over anderen kan praten, zo dwaas redeneert, als 't haar eigen zaken geldt! Heb je me niet honderdmaal gezegd, dat je in Cornelia's plaats wel zouwt weten, hoe je doen moest om Jakob mores te leren?

Suze.

Zeker; maar dat is een heel ander geval. Jakob is altijd een onzinnige dwingeland geweest, die misbruik heeft gemaakt van Cornelia's sulligheid. Als zij hem vroeger eens een paar flinke kolen had gestoofd, dan zou hij nog niets meer dan zijn verdiende loon hebben gehad.

Henriette.

Kolen stoven is altijd een verkeerd middel. Daar heb je zelf de meeste last van!

Suze.

Maar Karel is in de eerste tijd heel lief en openhartig met me geweest en ik zou best met hem tevreden zijn, als hij maar niet veranderd was.

Henriette.

In alle geval: voor een verhouding als die van de laatste tijd bedank je, niewaar?

Suze.

Dat staat vast.

Henriette.

Wie weet, of de zaak dan al niet in orde is.

Suze

(verwonderd).

In orde?... Hoe dan?

Henriette.

Ik heb maar eens achter je om gehandeld.

Suze

(ontstellend).

Wat heb je gedaan?

Henriette.

Schrik nu maar niet. Ik heb je mannetje niet laten vergiftigen.

Suze.

Maak nu geen gekheid!

Henriette.

Je weet, dat Frans gisteren avond in Amsterdam moest wezen.

Suze.

Ja.

Henriette.

Ik heb hem eerst naar Karel gezonden met een konsept-overeenkomst, die natuurlijk geheel in jou voordeel is.... zo'n papier als het mijne, zie je.

Suze.

Waarom heb je me daar niets van gezegd?

Henriette.

Omdat je weer moeilijkheden zoudt gemaakt hebben. Je bent nog veel te gek op je Karel om je eigen belangen behoorlik te kunnen behartigen.

Suze.

Maar nu zal hij denken, dat het stuk van mij komt en dan gelooft hij, dat ik jou voorbeeld wil volgen.

Dan ziet hij zich zelf een even gek figuur maken als Frans en....

Henriette.

Dat is weer echt vrouwelik! Klagen over de tierannie van de mannen, klinkende woorden gebruiken, des noods in een ogenblik van opgewondenheid een stap doen, maar dan weer terugdeinzen voor de gevolgen en ten slotte al jammerend in je schelp kruipen. Altijd nog liever geslagen worden dan slaan!

Suze

(opstaande).

Ik wil Karel niet vernederen en ik vind 't vernederend hem zo'n papier te laten tekenen. Daar komt bij, dat je er in rechten toch niets aan hebt. Dat heeft je eigen advokaat gezegd.

Henriette.

Als elke advokaat de wijsheid in pacht had, dan zou je er nooit twee tegenover elkander zien staan. Zo'n papier kan van heel groot nut zijn, omdat daardoor bewezen wordt, dat je gegronde grieven hebt gehad, die je heer en meester zelf zwart op wit heeft erkend.

Suze.

Nu.... ik weet niet wat er op het papier staat, dat jij hebt opgemaakt; maar als Karel dwaas genoeg is het te tekenen, dan gooi ik 't in het vuur!

Henriette

(opstaande).

Je zult wel wijzer zijn; maar daar hoor ik Frans. Nu zullen we 't dadelik weten.

(tot Frans, die door de middeldeur opkomt)

Heeft hij getekend?

Tweede toneel.

Suze, Henriette, Frans.

F r a n s

(zeer verstoord).

Dat is ééns; maar dat doe ik nooit weer!

H e n r i e t t e .

Wat?

F r a n s .

Ik dank je me voor de gek te laten houden, me te laten uitlachen en uitschelden voor mispunt?

H e n r i e t t e .

Mispunt?

F r a n s .

Mispunt! Ja! Mispunt! Ik, Hoofdkommies aan het Mienisterie van Buitenlandse Zaken, ben door mijn jongere broer, een kleinsteeds-doktertje, uitgemaakt voor mispunt! En waarom? Omdat ik de bevelen van mijn vrouw heb opgevolgd, die alles beter meent te weten dan ik!

H e n r i e t t e

(zich de oren toehoudend).

O, Frans! Die schelle stem! Je weet: ik kan er niet tegen.

F r a n s

(nog scheller pratend).

Schelle stem of geen schelle stem: ik wil zeggen, wat ik te zeggen heb! Er is in mijn famielie al heel wat gekibbel geweest.... trouwens in jou famielie niet minder. Altijd ben ik er in gehaald om als vredeftichter op

te treden en dank zij mijn dieplomasie, is me dat ook nooit mislukt. Deze keer heb ik fiasco gemaakt, een bespottelijk, ellendig, vernederend fiasco en waardoor? Ik herhaal 't: doordien ik de bevelen heb opgevolgd van mijn vrouw, die alles beter meent te weten dan ik

(hij snuit zeer luidruchtig zijn neus).

H e n r i e t t e

(die zich de oren toe heeft gehouden).

Ben je klaar?

F r a n s

(al bedarend).

Ik hoop, dat je nu eens zult inzien....

H e n r i e t t e

(een bevelende toon aanslaande).

Ik zie niets in en ik kan niets inzien, omdat ik nog niets weet! Wees nu zo goed me eens kalm te vertellen wat er gebeurd is; maar bedenk eventjes, vóór je daartoe overgaat, dat je in *mijn* huis bent, dat je in dit huis je vroeger tegenover mij schandelijk misdragen hebt, wat je zwart op wit hebt erkend en dat ik je daarvoor grootmoedig vergiffenis heb geschonken. Het past je dus niet hier een brutale toon aan te slaan. En nu, spreek op!

(zij gaat zitten.)

F r a n s

(veel demoediger).

Er valt eigenlijk niets van te vertellen. Ik heb Karel het stuk willen voorlezen; maar ik was nog niet halfweg, toen hij 't uit mijn handen rukte en verscheurde.

S u z e .

Daar had hij groot gelijk in!

Frans.

Is dat jou dankbaarheid? Ga je gang maar.

Henriette.

Ach, zij weet niet, wat ze zegt!

Frans.

Ten slotte zei Karel, dat jij geen beter middel hadt kunnen bedenken....

Henriette.

Ik?

Frans.

Zeker! Denk je, dat hij *mij* in staat acht zo'n stuk op te stellen? Hij zei, dat hij nu geen hand zou uitsteken om tot een verzoening te komen. Hij eist Suze's onvoorwaardelijke terugkeer. Hij voegde er nog bij: des noods zal ik weten te dwingen; maar in geen geval laat ik me dwingen. Morgen zal ik een ultimatum doen opmaken door mijn advocaat.

Suze.

O, slaat hij die toon aan.

Frans.

Ja, die toon slaat hij aan.

Suze.

Heel goed; ik ook. Hij gaat naar *zijn* advocaat; ik naar de mijne. Oog om oog; tand om tand!

(af door de achterdeur).

Henriette

(heen en weer lopend en na een ogenblik stilte, waarin Frans een karaf Portwijn en een glas heeft gekregen).

Frans, wat zou die advocaat Karel aanraden te doen?

Frans

(aan de tafel gezeten zich inschenkend).

Als je dat weten wilt, lees dan de wet er maar eens op na. Ik heb genoeg van die zaak; ik bemoei me er niet langer mee!

(tot zich zelf, nadat hij gedronken heeft)

Mispunt!

Derde toneel.

Henriette, Frans, Jakob, Cornelia, daarna Gijs.*)

Jakob

(met Cornelia opkomend door de middeldeur).

Goede dag! Suze is immers t'huis.

Frans.

Neen.

Henriette.

Net uitgegaan. Kwamen jelui voor haar?

Cornelia.

Ja, Jakob zei....

Jakob.

Je begrijpt, dat er een eind moet komen aan die grap.

*) Dit toneel moet zeer vlug worden gespeeld.

F r a n s .

We zijn anders nog pas aan het begin.

J a k o b

(heftig).

Wat blief?

H e n r i e t t e .

Als je praten wilt, laten we er dan kalm over praten en gaat er bij zitten. Frans, geef stoelen.

C o r n e l i a

(tot J a k o b , terwijl F r a n s stoelen aangeeft).

Zie je nu wel, dat Henriette geen standjes zoekt. Ja, ja; dat is toch maar waar.

H e n r i e t t e .

Wie beweert dat van me?

J a k o b

(tussen Henriette en C o r n e l i a plaats nemend).

Niemand!

(tot C o r n e l i a).

Praat toch niet altijd je mond voorbij!

F r a n s .

Wat zouden jelui denken van een tikkie Port?

J a k o b e n C o r n e l i a .

Dankje.

F r a n s .

Dan pak ik er nog eentje.

Henriette

(tussen Frans en Jakob gezeten).

Omdat Suze uit eigen beweging bij mij een toevlucht heeft gezocht, ben ik 't, die haar opzet tegen Karel, niewaar? Ik begrijp, dat je zo redeneert met je mannelijke logieka; maar daarom is 't nog niet waar.

Cornelia.

Ach, ja, ja; ik heb dadelik gezegd....

Jakob.

Het doet er niets toe, wat jij hebt gezegd

(tot Henriette).

Ik neem aan, dat jij haar niet opstookt; maar wat heb je gedaan om haar met Karel te verzoenen?

Henriette.

Dat kan Frans je vertellen.

Frans

(staande bij de tafel en meer en meer opgewonden rakend door de wijn).

Ja, dat kan ik je vertellen. Al zeg ik 't zelf, ik heb het talent de mensen weer tot elkaar te brengen en met elkaar te verzoenen. Je herinnert je de geschiedenis van Charles. Nu.... hij is wel van verdriet gestorven; maar dat doet er niet toe. Ik heb hem toch maar met zijn vrouw verzoend. Erken nu eens, dat dit de waarheid is.

Henriette

(zich de oren toehoudend).

O, Frans, die stem van jou!

J a k o b

(terwijl Frans weer geheel links aan de tafel gaat zitten).

Wat hebben we nu met die Charles te maken?

C o r n e l i a .

Dat zou ik ook willen vragen.

J a k o b .

Suze kan elk ogenblik weer t'huis komen. Wij moeten 't eens zijn, eer zij terug is en nu vraag ik nog eens: wat hebben jelui gedaan om....?

G i j s

(door de middeldeur binnentredend).

Groede middag!

J a k o b .

Wat is dat nu?}

(tegelijk).

F r a n s .

Hé, oom Gijs!}

(tegelijk).

H e n r i e t t e .

U hier?}

(tegelijk).

C o r n e l i a .

Heremijntijd.}

(tegelijk).

H e n r i e t t e .

Frans, nog een stoel. Waaraan hebben we die zeldzame eer te danken?

G i j s .

Ik kom eigenlijk alleen voor Suze.

J a k o b .

Wij ook.

H e n r i e t t e .

Die is uit.

Cornelia.

Het arme kind. Ach, ja, ja.

Jakob.

U komt net van pas. We houden famielieraad. Doe me het genoeg uw stem daarin ook eens te laten horen.

Frans

(na aan Gijs een stoel gegeven te hebben tussen Henriette en Jakob).

Een tikkie Port?

Gijs.

Dankje.

Jakob.

Ik beschouw die zaak van Suze als een kwestie, die de hele famielie aangaat.

Frans.

Natuurlik!

Henriette.

Dat hen ik in 't geheel niet met je eens.

Gijs.

Mij dunkt: 't is een zaak, die niemand aangaat.

Cornelia.

Neen, Jakob, ik vind ook....

Jakob

(tot Cornelia).

Ach, Kee, ik weet dat immers beter!

Henriette.

Waarom?

Jakob.

Laat me asjeblieft uitspreken! Ik zeg, dat de zaak ons allen aangaat, omdat wij allen er door over de tong zullen gaan, als er niet heel gauw een eind aan wordt gemaakt.

Frans.

Dat wil ik wel geloven; maar Karel is onhandelbaar.

Jakob.

Dat wil *ik* wel geloven; maar Karel heeft gelijk!

Frans.

Gelijk, gelijk!

Gijs.

Alle mensen hebben gelijk en niemand heeft gelijk.

Jakob.

Als we zo doorgaan komen we er nooit! Ik herhaal: we moeten 't eens zijn, eer Suze terugkomt.

Frans.

We zijn 't eens!

Jakob.

We zijn 't niet!

Henriette.

We zijn 't nooit!

Cornelia.

Nooit!

G i j s .

We hoeven 't ook niet eens te zijn!

J a k o b .

We moeten 't eens worden.

G i j s .

Ik zie niet in waarvoor 't nodig is!

H e n r i e t t e .

Ik ook niet.

C o r n e l i a .

Me dunkt toch....

G i j s .

En waarom: eer zij terugkomt? Zij mag toch in haar eigen zaak wel een woordje mee spreken.

H e n r i e t t e

(tot J a k o b).

Jij bent haar voogd niet meer.

J a k o b .

Maar ik zal toch beter weten....

H e n r i e t t e .

Wel neen!}

(tegelijk.)

G i j s .

Wat?}

(tegelijk.)

F r a n s .

Dat is te zeggen....}

(tegelijk.)

C o r n e l i a .

Nu ja; maar....}

(tegelijk.)

J a k o b

(opstaande, terwijl al de anderen zitten).

Ik beweer, dat Suze met haar malle koppigheid.... ze is altijd zo koppig geweest....

G i j s .

Dat is nog zo mal niet.}

(tegelijk.)

H e n r i e t t e .

Daar heeft ze groot gelijk in.}

(tegelijk.)

C o r n e l i a .

Dat is waar!}

(tegelijk.)

F r a n s .

't Is een vrouw.}

(tegelijk.)

J a k o b .

.... nooit naar Karel terug zal keren, als wij niet eensgezind een flinke pressie op haar uitoefenen.

G i j s .

Het omgekeerde kan ook waar zijn.

J a k o b .

Leer mij nu toch mijn zuster niet kennen!

H e n r i e t t e .

Ze is in alle geval meerderjarig.

J a k o b

(weer plaatsnemend).

Dat wordt een vrouw nooit!

F r a n s .

Hoor je 't, Jet?}

(tegelijk.)

H e n r i e t t e .

Wat een nonsens!}

(tegelijk.)

Cornelia.

Herejee!}

(tegelijk.)

Gijs.

Staat dat ook in de wet?

Henriette

(opstaande).

Als Suze naar Karel terugkeert zonder een flinke waarborg voor de toekomst, dan is ze gek!

J a k o b

(opstaande).

En als Suze net zo'n waarborg van Karel krijgt als jij er een van Frans hebt, dan is Karel gek!

G i j s .

Toemaar!}

(tegelijk en opstaande).

C o r n e l i a .

Hè, Jakob, hè....}

(tegelijk en opstaande).

H e n r i e t t e

(lachend).

Zo!}

(tegelijk en opstaande).

F r a n s

(opstaande).

Neen, maar, hoor eens; dat begint me te vervelen! Gisteren noemt Karel me een mispunt en van daag....

H e n r i e t t e

(zich de oren toehoudend).

O, Frans, je stem is weer onverdragelijk schel!

F r a n s .

Dat kan wel zijn; maar Jakob hoeft er mij niet in te halen! En wat Karel aangaat, die geeft Suze geen waarborg en Suze keert niet naar Karel terug. Ik zeg je, dat die mensen moeten scheiden. Er zit niets anders op! Je weet, dat ik een voorstander van zachte middelen ben; maar hier helpen ze niet meer. Ze willen allebei de baas spelen en dat gaat niet!

G i j s .

Dat zal waar zijn!}

(tegelijk.)

Henriette.

O, die stem, die stem!}

(tegelijk.)

Cornelia.

Dat spreekt van zelf.}

(tegelijk.)

Jakob.

Onzin! Allemaal onzin!}

(tegelijk.)

Frans.

Waarom onzin; waarom onzin?

J a k o b .

Omdat ze volgens de wet nog niet scheiden kunnen! En al konden ze scheiden, dan moesten ze 't nog niet doen!

F r a n s .

Dat is onzin! Niemand meer Port? Dan neem ik nog een halfje.

J a k o b .

Een huwelijk is, dunkt me, toch wel iets meer dan een huurkontrakt, dat je elkaar opzegt, als je wel eens veranderen wilt.

G i j s .

Dat heb ik ondervonden!

J a k o b .

Ik doel niet op de moeilijkheid van een scheiding; maar op de heiligheid van de band.

C o r n e l i a .

Ach, ja; dat is toch maar zo.

G i j s .

Larie! De zogenaamde huweliksband is niets meer dan een slechte reglementering voor de tijdelijke samenkoppeling van twee beurzen en twee willen

(F r a n s lacht).

C o r n e l i a .

Heremijntijd!

J a k o b .

Dat doet er niets toe.

H e n r i e t t e .

Waarbij het gezag, dom genoeg, altijd aan de man wordt toevertrouwd, terwijl 't toch duidelijk is, dat menige vrouw 't beter zou uitoefenen.

G i j s .

Beter.... niet; liever.... wel.

F r a n s

(met wijnglas in de hand J e t naderend).

Jet, dat ben ik niet met je eens.

J a k o b .

Onzin, niets dan onzin!

C o r n e l i a .

Wat zijn dat voor praatjes?

J a k o b .

Hoort eens! Ik ben hier gekomen om een kwestie, een ernstige kwestie ernstig te bespreken; niet om zotteklap aan te horen. Er moeten maatregelen genomen worden om een famielie-schandaal te voorkomen. Als jelui me daarin niet wilt helpen, goed, dan zal ik 't alleen doen. Frans, jij bent de broer van Karel; ik ben Suze's broer; wij zijn dus de naaste bloedverwanten. Doe me het genoeg en kom even mee; dan zullen wij samen de zaak hiernaast onder vier ogen afdoen.

(door de zijdeur af).

Hier is 't onmogelijk.

F r a n s .

Tot je dienst!

(hij neemt de karaf Port benevens zijn glas mee en volgt J a k o b).

Henriette.

Wel zeker! In mijn huis, zonder mij er bij? Dat kan je begrijpen! Kee, ik weet, dat jij je anders behandelen laat dan ik; maar ik hoop, dat je nu toch met me mee zult gaan!

Cornelia.

Ach, wat zullen we....?

Henriette.

Neen, neen! Ik laat me in mijn eigen huis de wet niet stellen! Ga gerust mee! Ik neem alles op mij!

Cornelia.

Nu goed dan. Ja, ja, och ja.

Henriette

(door de zijdeur heengaand).

Hier zijn we ook, hoor!

Vierde toneel.

Gijs, later Suze en Mies Spronsen.

Gijs

(alleen).

Net een kongres van doktoren.

Suze

(door de middeldeur opkomend, gevolgd door Mies Spronsen en door de knecht, die een grote doos op tafel zet).

Kom maar hier, Mies. Hé, oom Gijs! Is u nu weer hier?

Gijs.

Zoals je ziet. Hoe gaat het juffrouw Spronsen?

Mies Spronsen..

Heel goed; dank u.

Gijs.

Nog altijd vol hoop op de aanstaande gelukstaat?

Mies Spronsen..

Nog altijd.

Gijs

(tot Suze, die onderwijl de doos opent).

Suze, ik kom afscheid van je nemen. In je huis vond ik 't zonder een vrouw zo melankoliek, dat ik mijn koffer maar weer heb gepakt en nu.... maar.... stoor ik misschien? Hebben de dames soms 't een of ander te bespreken, dat....

Suze.

Hé, neen! Ik wou Mies de bonten mantel maar eens laten zien, die ik me heb aangeschaft

(de mantel tonend tot Mies Spronsen).

Wat zeg je er van? Echt Sealskin!

Gijs.

Een bonten mantel! Echt Sealskin! En dat, terwijl Karel....?

Suze.

Me geen geld wil geven, niewaar?

Gijs.

Ja.

Suze.

Dat is nu juist het advies van mijn advocaat. Eén gulden tachtig.

Gijs.

Die mantel?

Suze.

Neen, het advies.

(tot Mies Spronsen)

Nu, wat zeg je er van?

Mies Spronsen..

O, heel mooi, heel kostbaar; maar.... mij stuiten die kentekenen van maatschappelijke ongelijkheid.

Suze.

Wat vertel je?

Gijs.

Juffrouw Spronsen bedoelt, dat ze ook zo'n mantel zal kopen, zodra haar keukenmeid er een heeft.

Mies Spronsen

(snibbig).

Waarom heeft Suze die dure mantel gekocht? Alleen om haar man er mee te kunnen plagen. Keurt u dat goed?

Gijs.

Ik heb 't waarlik niet beweerd.

(Het moet Suze zijn aan te zien, dat de woorden van Mies Spronsen haar hebben getroffen).

Mies Spronsen

(met bedoeling).

En.... me dunkt, dat doel zou ze zekerder en goedkoper kunnen bereiken.

Gijs.

Hoe dan wel? Kom, geef u nu ook eens een advies.

Mies Spronsen

(tot Suze).

Je weet, dat er bij jullie een Sanatorium wordt opgericht.

Suze.

Weten.... weten! Ik heb er wel eens op horen zinspelen; maar dat is alles.

Mies Spronsen.

Ik kan je dan meedelen, dat het plan vaststaat. En raad eens wie de heren tot directeur willen benoemen?

Suze.

Karel toch niet?

Mies Spronsen..

Juist.... Karel; maar.... op één voorwaarde.

Suze.

En die is?

Mies Spronsen..

Dat jij dierektrisee wordt.

Suze

(verbaasd; maar tevens gestreeld).

Ik?... Dieretriese van het Sanatorium?

Mies Spronsen..

Hoe komen ze op de gedachte, hé? 't Schijnt, dat

Melissen je zo verrukkelijk vindt. Hij is eigenlijk de man; maar ik vrees, dat hij bij jou van een koude reis t'huis zal komen. 't Is natuurlijk niets voor iemand als jij. Als jij nu neen zegt, dan willen de heren Karel ook niet hebben. Ze vinden, dat hun dierekteur getrouwd moet zijn. Je hebt met dat Sanatorium Karel dus geheel in je macht.

Suze.

Dat.... schijnt zo; maar.... weet je dit alles wel zeker?

Mies Spronsen.

Heel, heel zeker!

Suze.

Hoe komt het dan, dat ik er zelf nog niets van gehoord heb?

Mies Spronsen.

Misschien hebben ze pas na je vertrek bij Karel aangeklopt en heeft hij.... in afwachting van je terugkomst.... een ontwijkend antwoord gegeven.

Suze.

(in gedachten).

Ja, dat is mogelijk.

Mies Spronsen.

Hoe komen ze er bij? De elegante Suze.... ziekeverpleegster!

Gijs.

U zei zo even.... dierektriëse.

Mies Spronsen.

Dat is immers hetzelfde.

Gijs.

Dat moet ik u ten stelligste tegenspreken. De dierektriëse zal met de ziekeverpleging niets te maken hebben.

Mies Spronsen.

O, zo. In elk geval moet Melissen heel weinig mensekennis hebben om te kunnen denken, dat Suze zich zo zal wegsnijten. Maar... het wordt mijn tijd.

Suze.

Beste Mies, hoe de mensen zich in je toekomstige gelukstaat toe zullen takelen, weet ik niet; maar tegenwoordig zijn er nog wel vrouwen, die er van houden zich elegant te kleden en toch iets meer willen zijn dan de speelpop van haar man.

Mies Spronsen.

Ik hoop, dat jou man die opvatting zal delen.

Gijs.

Juffrouw Spronsen, ik heb ook nog gehoord, dat, als Karel niet benoemd wordt, uw broer heel veel kans heeft. Is dat waar?

Mies Spronsen.

't Kan best wezen. Tot weerziens, Suze. Amuzeer je.

(groetend)

Meneer Ten Does.

(Suze schelt. Gijs laat Mies uit).

S u z e

(in gedachten).

Zo, zo!

Vijfde toneel.

G i j s, S u z e.

G i j s

(de mantel bekijkend).

Dus gelooft die advocaat, dat Karel wel zal bijdraaien, als jij bonten mantels koopt, die je.... ten minste voor het ogenblik.... niet nodig hebt.

S u z e.

Zo zit de vork niet in de steel. Karel weigert mijn geld af te geven. Nu, dat is schandelijk en aan Frans heeft hij gezegd, dat hij door Ruuf een ultimatum zal laten opmaken. Toen ik dit nu van Frans hoorde, ben ik naar mijn advocaat gegaan en heb ik gevraagd: wat kan *ik* nu weer eens doen?

G i j s.

Aha, een schaakspelletje dus. En toen heeft die advocaat gezegd: maak enige flinke beren, niet voor parelen of dieamanten; maar voor lijfgoed, want zolang uw man niet in de koerant heeft verzocht u geen krediet meer te verlenen, zullende hij de schulden van zijn vrouw niet langer betalen, is hij genoodzaakt zulke rekeningen te voldoen.

S u z e.

Presies! Hoe weet u dat zo?

G i j s .

Herinneringen, mijn lieve kind, herinneringen uit de tijd, dat ik ook schaak speelde.
En wat zei je advocaat van dat ultimatum?

S u z e .

Dat ik 't eerst af moest wachten. Hij dacht, dat Karel me zou willen aanklagen wegens kwaadwillige verlating; maar dat is niets, zei hij, want als je maar nu en dan naar hem toe gaat en dadelik weer wegloopt, dan kan hij toch niemendal beginnen.

G i j s .

En heb je nu aan die advocaat gezegd, dat je Karel maar een lesje wilt geven en je ten slotte weer met hem verzoenen?

S u z e

(aarzelend).

Gezegd.... met zoveel woorden? Neen.... dat heb ik nog niet gedaan.

G i j s .

Geloof je dan, dat die verzoening op deze manier van zelf zal komen?

S u z e

(verlegen).

Wel.... ik geloof.... ik denk.... Neen; dat geloof ik niet.

G i j s .

Dus....

S u z e .

Ja, dus.... ik weet 't niet....

(na een ogenblik van

stilte, waarin zij nadenkend rondloopt)

Oom, is 't waar, wat Mies van dat Sanatorium vertelde?

G i j s .

Ongeveer.... voor zover ik weet.... ja.

S u z e .

Kijk.... ik bedank er voor me op de kop te laten zitten! Dat heb ik gezegd en daar blijf ik bij. Maar.... ik zou 't me zelf nooit vergeven, als ik Karels carrière bedorven had.

G i j s

(leuk).

Je bent anders vrij aardig op weg dit te doen.

S u z e

(angstig).

Gelooft u dat? Zou hij dan zó graag dierekteur van dat Sanatorium willen worden?

G i j s .

Dat spreekt toch wel van zelf.

S u z e .

Ja, eigenlijk wel. Maar.... waarom schrijft hij er me dan niet over?

G i j s .

Denk je, dat hij je met zo'n kunstmiddeltje terug wil lokken? Neen, kind, dan ken je je eigen man niet! Daarvoor is hij veel te trots. Eerst moet ze terugkomen, denkt hij, vrijwillig terugkomen, alleen uit genegenheid voor mij en is ze terug, dan zullen we eens spreken over het Sanatorium.

S u z e .

Ja, dat kan wel zijn.

G i j s .

En daarom had je vriendin Spronsen groot gelijk, toen ze zei: je hebt Karel in je macht.

S u z e .

Zou u denken?

(medelijdend)

Kassian!

G i j s .

Nu is 't maar de vraag: wat zal je met die macht beginnen?

S u z e .

Juist. En dan het ultimatum, waarmee hij nu aankomt!.... Oom, oom, wat is zo'n kriezis toch veel ingewikkelder dan ik eerst dacht!

G i j s .

Dat is Henriette zeker niet met je eens.

S u z e .

U heeft 't niet erg op haar, hè?

G i j s .

Och.... Frans is tevreden.... ik mag haar dus de lof niet onthouden, dat ze de kunst verstaat haar man gelukkig te maken; maar vind jij hun verhouding nu benijdenswaardig?

Suze.

Benijdenswaardig? Afschuwelijk!

Gijs.

Toch heb je bij Jet raad en bijstand gezocht.

Suze.

Ja, guns; oom, ze is toch mijn schoonzuster.

Gijs.

Geloof je, dat iemands famielieleden ook per se zijn ware vrienden zijn?

Suze.

Dat niet; maar.... waaraan ken je die nu eigenlijk: je ware vrienden?

Gijs.

Een vast kenmerk is moeilijk te geven. In 't algemeen kan je aannemen, dat ware vrienden weinig over je praten, maar veel voor je doen; zelden je raad geven en nooit boos worden als je die raad niet opvolgt.

Suze.

Zou *u* me niet eens raad willen geven? Alles loopt zo anders dan ik dacht, dat het gaan zou. In plaats, dat de toestand beter wordt, wordt ie hoe langer hoe erger. 't Eerst ben *ik* boos geworden, toen Karel; toen werd ik bozer en Karel nog weer bozer! Hoe worden we nu ooit weer goed? In het begin was ik heel dapper en zeker van mijn zaak; maar ik word hoe langer hoe onzekerder en hoe angstiger.

G i j s .

Dat komt eenvoudig daarvan, dat jelui hulp hebt gezocht bij de wet en bij de mensen. Wat hebben die twee je aan de hand gedaan? Middelen om elkaar te sarren en anders niet.

S u z e .

Dat is wel waar. Eerst heb ik ook tegen Karel gezegd: ik lach om je wet.

G i j s .

Begin dus met de wet op zij te zetten. Bemoei je daar niet langer mee.

S u z e .

Ja; maar.... waar moet ik dan heen?

G i j s .

Naar je eigen hoofd en je eigen hart. Als je nu eerst de wet op zij hebt gezet, duw dan de mensen ook wat verder van je af. Willen vrienden je een raad geven, goed, hoor ze aan en denk er over na. Maar.... doe ten slotte alleen, wat je zelf goedvindt. Niemand weet presies wat er in een ander omgaat en wie geen nul is kan alleen gelukkig zijn, als hij zijn eigen wil heeft gedaan.

S u z e .

Zou u dat denken?

G i j s .

Ik ben er van overtuigd; maar....

(luisterend)

ik

geloof zo waar, dat de famielieraad weer in aantocht is. Ik heb genoeg van hun beraadslagingen.

S u z e .

Gaat u al weg? Ik zou zo graag nog eens over dat Sanatorium met u spreken. Vertel me toch eens wat liet eigenlijk zeggen wil: dierektriese van een Sanatorium?

G i j s

(beswaar makend).

Op 't ogenblik....

S u z e .

Blijft u nog wat in Den Haag?

G i j s .

Tot morgen of overmorgen.

S u z e .

Waar loozjeert u?

G i j s .

Hôtel Bellevue.

S u z e .

Mag ik morgen ochtend eens met u wandelen?

G i j s .

Ik zal je om tien uur komen halen. Tot ziens!

(haastig af door de middeldeur).

Suze.

(alleen).

Laat ik nu eens proberen mijn eigen wil te doen. Wist ik maar, wat ik wil willen.

Zesde toneel.

Suze, Henriette, Jakob, Cornelia, Frans, later een Knecht.*)

Jakob

(gevolgd door Henriette, Cornelia en Frans, die de Port draagt, binnen tredend, terwijl Henriette, Cornelia en Frans druk samenspreken).

Ik weet dat beter; maar willen jelui me niet geloven, goed, goed! Suze, hoor eens. Uit belangstelling in je treurige omstandigheden.... treurig niet alleen voor jou: maar ook voor ons.... hebben we overlegd, wat je te doen stond; maar.... het spijt me, dat ik 't zeggen moet.... we kunnen 't niet eens worden.

Frans.

Als jij alles beter wilt weten!}

(tegelijk)

Cornelia.

Jij bent al net even koppig als zij.}

(tegelijk)

Henriette.

Aan wie de schuld, dat vraag ik maar!}

(tegelijk)

Jakob.

Goed, goed! We zullen daar geen woord meer over vuil maken. Maar ik verlang, dat Suze mijn mening zal kennen. Ik verkies naderhand niet het verwijt te horen: je hadt me moeten waarschuwen of iets dergelijks.

*) Van hier tot aan het slot moet het spel al gejaagder en gejaagder worden.

Frans.

Ze moet mijn mening ook kennen!}

(tegelijk.)

Cornelia.

Kan je dat nu niet bedaard zeggen?}

(tegelijk.)

Henriette.

Mijn mening kent ze al lang.}

(tegelijk.)

Jakob.

Laten we nu ten minste niet allen tegelijk spreken! (*tot Suz e*) Ik zeg, dat je zowel tegenover je man, als tegenover ons, als tegenover je eigen toekomst zedelik verplicht bent onmiddellik naar Karel terug te gaan. Als je Karel niet hadt willen gehoorzamen, dan had je hem geen gehoorzaamheid moeten beloven!

Cornelia

(Suz e bij de arm nemend).

Het zou beter en verstandiger zijn, zie je. Och, ja, ja....

Frans

(Suz e naderend).

Ik zeg je, dat je scheiden moet en wel hoe eer hoe beter.

Henriette

(Suz e naderend).

Wil je scheiden, best; maar daar gaat in ons land je halve leven mee heen en ik heb volstrekt geen plan je al die tijd in huis te houden.

Jakob.

Nu weet je presies hoe wij over de zaak denken en nu zou ik graag willen weten, of ik je al dan niet nog langer als mijn zuster mag beschouwen; want je moet niet denken, dat ik je gedrag met mijn naam zal dekken, als dat gedrag in mijn ogen niet volkomen onberispelijk is.

Cornelia.

Maar, Jakob, is dat nu weer....?

Jakob.

Ik ben de oudste en ik weet wat ik zeg. Ik verzoek je vriendelijk me niet tegen te werken.

Henriette.

Je bent onuitstaanbaar!

Jakob.

Zo!

Frans.

Wie geeft je een raad, die in je eigen belang, alleen in je eigen belang is? Dat ben ik, Karels broer

(hij wil zich weer inschenken; maar dit wordt hem door Henriette belet).

Henriette.

Ik geloof, dat jij beter zoudt doen die Port met rust te laten.

Knecht

(een kaartje aan Henriette overreikend).

Mevrouw, deze meneer vraagt, of er een ogenblik belet voor hem is.

Henriette

(lezend).

Ruuf!

Frans.

Ruuf?}

(tegelijk.)

Cornelia.

Ruuf?}

(tegelijk.)

Jakob.

Karels advocaat?}

(tegelijk.)

Henriette.

Laat meneer binnenkomen.

(de knecht wil heengaan.)

Suze.

Neem me niet kwalik. - Naar wie heeft meneer Ruuf gevraagd? Naar mijn zuster of naar mij?

Knecht.

Naar u, mevrouw; maar toen ik zei, dat u famieliebezoek had, heeft meneer me eerst laten opnoemen wie er waren en toen gezegd: die hinderen me niet, vraag maar of er belet voor me is.

Suze.

Zeg dan aan meneer Ruuf, dat ik hem verzoek binnen te komen.

(knecht af.)

Henriette.

Dat is een strik; pas op!

Jakob.

Karel is in zijn recht. Wees wijs en maak geen schandaal.

Zevende toneel.

Dezelfden, Ruuf.

Ruuf

(groetend).

Dames, heren.*)

*) Voor een korte poos wordt het spel kalmer.

F r a n s

(een stoel aanbiedend).

Ga zitten, meneer Ruuf, ga zitten. U komt van verre. Wat zou u denken van een tikkie Port?

(Allen gaan zitten en wel - van links af- in deze volgorde: Frans, Henriette, Ruuf, Suze, Cornelia, terwijl Jakob staan blijft achter Suze).

R u u f.

Dank u zeer.

F r a n s.

Dan zal ik....

(hij wil zich inschenken; maar Henriette belet dit.)

S u z e.

Meneer Ruuf, u komt om *mij* te spreken; u heeft dus waarschijnlijk een opdracht van mijn man.

R u u f.

Juist, mevrouw.

S u z e.

Verlangt u mij die opdracht onder vier ogen mee te delen of in tegenwoordigheid van mijn broer, mijn zwager en mijn schoonzuster?

R u u f.

De beslissing daaromtrent laat ik aan u over!

S u z e.

Wat mij aangaat.... ik ben bereid al, wat u te zeggen heeft, in hun tegenwoordigheid aan te horen.

R u u f.

Zoals u verkiest. Uw man heeft mij opgedragen u een

voorstel over te brengen. Hij wenst, dat u een keuze doet tussen onverwijld en onvoorwaardelijk terugkeren....

Frans.

Wel zeker, wel zeker!}

(tegelijk.)

Henriette.

Je zoudt krankzinnig zijn als je 't deedt!}

(tegelijk.)

Jakob.

Juist! Zo hoort 't!}

(tegelijk.)

Cornelia

(gemoedelik).

Doe 't maar; doe 't maar! Ja, ja.}

(tegelijk.)

Jakob

(snel doorpratend).

Er moet een eind komen aan dat kinderspel! Wat drommel is dat! Het zou er mooi gaan uitzien in de wereld, als 't eens gewoonte werd, dat getrouwde vrouwen bij de eerste de beste boze gril de plaat poetsten!

Frans

(hoog schreeuwend).

Strike maken! Fin de siècle!

Jakob.

Verkoop nu geen dwaasheden, Frans!}

(tegelijk.)

Cornelia.

Hoe kan je daar nu gekheid over maken?}

(tegelijk.)

Henriette.

O, Frans, je schelle stem!}

(tegelijk.)

Jakob.

Stilte nu!

Suze

(bedaard).

Of.... meneer Ruuf?

Ruuf.

Of uw medewerking verlenen tot een onmiddellike scheiding.

J a k o b .

Onmiddellik scheiden is onmogelijk!

R u u f .

Pardon, dat is mogelijk.

F r a n s

(zegevierend).

Wat heb ik gezegd; wat heb ik gezegd?

H e n r i e t t e

(zich even de oren toehoudend).

O, Frans! *(tot R u u f)* Hoe dan?

J a k o b .

Niet volgens de wet.

R u u f .

Als Remdonk zich laat aksieoneren en bij verstek veroordelen wegens overspel....
waartoe hij bereid is....

C o r n e l i a

(ontsteld).

Wil hij overspel plegen om van zijn vrouw af te komen? O, foei!

R u u f .

Pardon, mevrouw, in schijn maar.

F r a n s .

Aha!

C o r n e l i a .

Kan hij voor die schijn dan veroordeeld worden?

J a k o b .

Het kan.

R u u f .

En 't gebeurt.

J a k o b .

Dat weet ik even goed als u, meneer. Ik weet 't misschien nog veel beter.

H e n r i e t t e .

Jij weet alles beter.

F r a n s

(in zijn schik).

Heel goed!

J a k o b .

Maar een fatsoenlik advokaat moest zo iets niet aanraden. Het is wetsontduiking en anders niet. Artikel 263 verbiedt de echtscheiding met onderling goedvinden en weet u waarom dat artikel is gemaakt? Om der wille van de zedelijkheid. Welnu, meneer, door uw kunstgreep wordt de zedelijkheid in het gezicht geslagen!

C o r n e l i a .

Ja, maar Jakob, als Karel en Suze nu allebei....

J a k o b .

Kee, jij weet van de wet niemendal af.

R u u f .

U zal me ten goede houden, meneer Van Grevelingen, dat ik alleen te beoordelen heb, wat ik als fatsoenlik

advokaat doen en laten mag. De zedelijkheid blijft buiten spel, daar de wet zelf zijdelings toestaat, wat ie rechtstreeks verbiedt. Overigens komt het mij voor hier niet de plaats te zijn voor een juriedies debat.

Henriette.

Dat zou ik denken!}

(tegelijk.)

Frans.

Groot gelijk, groot gelijk!}

(tegelijk.)

Cornelia.

Dat vind ik ook.}

(tegelijk.)

Ruuf.

Ik heb niets anders te doen dan aan mevrouw Remdonk het voorstel van haar man mee te delen. Nu dit is gedaan, wacht ik haar antwoord.

Jakob

(tot Suze).

Suze, ik waarschuw je nog eens: ga naar je man terug. Als je dat niet doet, dan wikkel je je zelf in een vuile historie, waarvan de gevolgen niet te overzien zijn.

Frans.

Gekheid! De reddingsboei wordt je toegeworpen. Red je en laat verder vieolen zorgen.

Cornelia

(gemoedelik).

Och, kind, ga terug, ga terug. Maak een eind aan al dat gescharrel. Je zult je heele famielie nog met elkaar in onmin brengen.

Henriette.

Wat je ook doet, stel je voorwaarden.

Ruuf.

Wil u misschien de zaak nog tot morgen in beraad

houden? Ik ga toch pas morgen in de namiddag naar huis terug.

S u z e .

O, neen, meneer Ruuf. Ik heb mijn besluit genomen.

J a k o b .

Suze, ik herhaal: wees voorzichtig!}

(tegelijk.)

F r a n s .

Aha, aha! Ze heeft een besluit genomen.}

(tegelijk.)

C o r n e l i a

Wat ik je bidden mag, kind, overijl je niet.}

(tegelijk.)

H e n r i e t t e .

Weet wat je doet, Suze, weet wat je doet!}

(tegelijk.)

S u z e

(vastberaden).

Wees zo goed aan Karel mee te delen, dat ik niet onmiddellik terug zal keren en me onvoorwaardelijk onderwerpen aan zijn gezag.

J a k o b .

Toch! Hoe is 't mogelijk!}

(tegelijk)

H e n r i e t t e .

Juist! Groot gelijk!}

(tegelijk)

C o r n e l i a .

Och, jé, Suze, Suze....}

(tegelijk)

Frans.

Heel goed! Houd je groot!}

(tegelijk)

Ruuf.

U verkiest dus de scheiding?

Suze.

Meewerken tot een scheiding zal ik.... evenmin.

Ruuf.

Hè?}

(tegelijk.)

Jakob.

Wat betekent dat nu?}

(tegelijk.)

Frans.

Wat blief? Daar snap ik niets van.}

(tegelijk.)

Henriette.

Niet kwaad bedacht, maar....}

(tegelijk.)

Cornelia.

Och, och. Je zult nog niet zien....}

(tegelijk.)

S u z e .

Ik ben evenwel bereid de zaak te bespreken; doch.... met Karel alleen en onder vier ogen.

J a k o b .

Wat is dat nu weer voor een dwaze vertoning! }

(tegelijk.)

F r a n s .

Onder vier ogen? Maar dat is immers.... }

(tegelijk.)

C o r n e l i a .

Kind, kind, och, och! }

(tegelijk.)

H e n r i e t t e .

Pas op! Je zult je laten in palmen. }

(tegelijk.)

R u u f .

Dat is uw defienietieve beslissing?

S u z e .

Ja.

R u u f .

Heel goed, mevrouw. Dan is mijn taak hier volbracht

(groetend)

Mevrouw, Dames, Heren,

(af)

J a k o b

(zodra R u u f verdwenen is).

Dat ontbrak er nog maar aan.

F r a n s .

Ze houdt ons allen voor de gek! Allemaal! }

(tegelijk.)

J a k o b .

Wat beduidt die dwaasheid?}

(tegelijk.)

C o r n e l i a .

Suze, Suze, waarom geef je niet toe?}

(tegelijk.)

H e n r i e t t e .

Als je nu maar sterk bent en volhoudt; maar ik geloof nooit, dat....}

(tegelijk.)

J a k o b .

Dat je niet naar raad wilt luisteren, is jou zaak;

maar *ik* wil van nu af aan met de hele geschiedenis niets meer te maken hebben?

Cornelia.

Ach, Jakob, je bent weer zo kort aangebonden!

Frans.

Daar geef ik hem groot gelijk in! Ik bemoei er me ook niet meer mee!

Henriette.

Daar verliest ze niet veel bij.

Jakob

(tot Henriette).

Stook jij ze maar op! Je zult er nog berouw over hebben.

(hij spreekt heftig gestiekulerend door met Henriette. Terwijl Suzé zich verwijdert naar de tafel en daaraan gaat zitten, vormen de vier anderen een kringetje rechts op de voorgrond).

Henriette

Ik had alles weer in orde gekregen; maar jij en Frans hebben mijn werk bedorven.

Jakob.

Jou werk? Jou werk is de mensen tegen elkaar opzetten en anders niet! }

(tegelijk.)

Frans.

Ik, die om jouwentwil bent uitgescholden voor mispunt! }

(tegelijk.)

Cornelia.

Neen, hoor eens, Jet, dat moet je niet zeggen! }

(tegelijk.)

Henriette

(tot Jakob).

Heb jij met je grote woorden dan soms vrede gesticht?

F r a n s .

Hier valt geen vrede meer te stichten!*)

C o r n e l i a .

Zeg toch zulke akelige dingen niet!

J a k o b .

Die malligheid van dat papier! Frans moest zich schamen, dat hij....

F r a n s .

Schamen, schamen? Waarvoor schamen?

C o r n e l i a .

Maar, Jakob, ze hebben toch met een goed doel....

H e n r i e t t e .

Volgens hem moet een vrouw door dik en dun heen gehoorzamen!}

(tegelijk.)

F r a n s .

Zou je me ook willen zeggen, waar-voor ik me moet schamen?}

(tegelijk.)

J a k o b .

Wat.... goed doel? Welk goed doel? Ik zie geen goed doel!}

(tegelijk.)

S u z e

(aan de tafel zittend).

Oom Gijs, oom Gijs!

F r a n s .

Ik schaam me volstrekt niet!

H e n r i e t t e .

Dat zou anders nog zo ongepast niet zijn!

*) Allen spreken zo gauw en heftig mogelijk.

Frans.

Jet, ik verzoek je....}

(tegelijk.)

Cornelia.

Hè, Jet, hoe is 't nu mogelijk?}

(tegelijk.)

Jakob

(tot Henriette).

't Is alles jou werk!}

(tegelijk.)

Frans

(tot Henriette).

't is jou schuld!

Henriette

(tot Frans).

't Is jou schuld!

Jakob.

Jelui hebt allebei schuld!

Henriette.

En jij dan?

Cornelia.

Laten we nu in 's hemelsnaam....

Jakob.

Och, Kee, zeur niet! De zaak is bedorven en Suze moet nu maar zien hoe zij er zich uit redt? Wij.... }

(tegelijk.)

Frans.

Je kunt lang wachten, eer ik me weer met famieliezaken bemoei! Heel lang, hoor!}

(tegelijk.)

Henriette.

Neen, Cornelia, met schipperen en modderen bereik je niemendal! Dat heb ik altijd....}

(tegelijk.)

Suze

(in een schaterlach uitbarstend, die de anderen doet verstommen en zich omwenden).

Mag ik mijn famielineleden wel hartelik dank zeggen

voor de oprechte belangstelling in mijn treurige omstandigheden aan de dag gelegd.

Frans.

Zie je wel, dat ze ons voor de gek houdt?

Jakob

(tot Suze).

Laat jij je maar door Jet opstoken!

Henriette.

Luister voor mijn part naar Jakob!

Cornelia.

Geef maar een beetje toe. Dat moet een vrouw immers altijd doen.

Jakob.

Ik heb je gewaarschuwd. De gevolgen van je daden moet je nu maar zelf dragen!

Suze.

Dat moet ieder mens.

Jakob.

Je hele houding is even belachelijk als onverantwoordelijk! Kee, wij hebben hier niets meer te maken. Wij gaan heen!

Cornelia

(die druk met Frans en Henriette heeft staan praten).

Ja, man, ik ben er al.

F r a n s .

Ik zal je uitlaten!

(in 't heengaan)

Hoe is 't mogelijk, hè?

J a k o b .

't Is bespottelijk! Kinderspel, anders niet!

(Cornelia, Frans en Jakob gaan, druk door pratend, door de achterdeur heen).

H e n r i e t t e

(na een ogenblik van stilte).

Je hebt misschien gelijk; maar als je nu mondeling je voorwaarden stelt, weet dan wat je zegt. Ik heb je ook gewaarschuwd,

(af met de Port door de zijdeur).

S u z e

(alleen).

Jammer, dat oom Gijs daar niet bij is geweest.

Bedrijf IV.

Zelfde decoratief als in bedrijf I. - De vaasjes, de plaat en het album ontbreken.

Eerste toneel.

K a r e l, daarna D i e n t j e.

K a r e l.

(K a r e l zit aan zijn schrijftafel te lezen. Hij kijkt een paar keer op, luistert, smijt eindelijk ongeduldig zijn boek neer, gaat naar het venster, schuift de gordijnen op zij en kijkt naar buiten).

Nog altijd niemand! Waar of die Ruuf toch blijft? Van daag moet Melissen weten, of Suze en ik 't aannemen. Wat moet ik hem antwoorden? (D i e n t j e klopt) Binnen!

D i e n t j e

(van links opkomend en een brief overhandigend).

Een brief, meneer en dan is juffrouw Melissen er. Ze wou u even spreken.

K a r e l

(die de brief heeft aangenomen).

Juffrouw Melissen? Alweer? Zeg, dat het nu mijn

spreekuur niet is en dat ik iemand....

(zich bedenkend).

Neen; laat ze toch maar binnenkomen.

Dientje.

Bestig, meneer

(links af).

Karel

(de brief even bekijkend en daarna op zijn schrijftafel werpend).

De Wit en Zoon, bontwerkers. Zeker een prijskoerant.

Tweede toneel.

Karel, juffrouw Melissen.

Juffrouw Melissen.

Mag ik u een ogenblikje storen.... al is 't geen spreekuur meer?

Karel

(kalm vriendelik).

Zeker, Juffrouw Melissen. Neem plaats

(Zij gaan aan de tafel rechts zitten).

Spelen de zenuwen weer op?

Juffrouw Melissen.

O, neen! Ik ben in de laatste dagen zó goed. Ik voel me als een meisje van twintig jaar.

Karel.

Kijk eens aan. Ik dacht 't ook wel. U heeft geen enkel organies gebrek.

Juffrouw Melissen.

Ik kom u dan ook niet spreken over *mijn* gezondheid; maar over *uw* belangen.

K a r e l

(nieuwsgierig en enigszins ongerust).

Zo, zo.

Juffrouw M e l i s s e n .

Verbeeld u, dat ik gisteren avond bij de burgemeester op de tee ben geweest en dat ik daar juffrouw Spronsen heb ontmoet.

K a r e l .

De roode Mies?

Juffrouw M e l i s s e n .

Dezelfde en wat vertelt ze.... zo in de loop van het gesprek? Niets meer of minder dan dat haar broer dierenrektor wordt van het Sanatorium en zij dierenrektress. U kan begrijpen hoe ik schrok.

K a r e l

(onaangenaam getroffen).

Zeker, zeker.

Juffrouw M e l i s s e n .

Juffrouw Spronsen, zeg ik, voor zover 't mij bekend is, moet de benoeming nog gebeuren. Ja, zegt ze, dat is waar; maar 't hing alleen tussen mijn broer en Remdonk. Nu mevrouw Remdonk er voor bedankt.... Wat, zeg ik, bedankt mevrouw Remdonk er voor? Weet u dat wel zeker? - Wat denkt u, dat ze antwoordt? - Ik heli 't van middag uit Suze's eigen mond gehoord. U kan u voorstellen hoe ik stond te kijken en het ergste was: ik kon haar niet tegenspreken. Nu had ik wel aan mijn broer kunnen vragen wat er van aan was; maar Jan wordt altijd zo vreselik kwaad, als ik me met zijn zaken

bemoei. Daarom dacht ik: ik ga naar mijn doktertje toe, die weet 't natuurlijk nog veel beter.

K a r e l

(met de zaak verlegen en dus hikkend).

Wat zal ik u zeggen, Juffrouw Melissen? Mijn vrouw heeft zo iets nog nooit bij de hand gehad. Ze ziet er dus erg tegen op en ik mag er niet op aandringen, dat ze zich met een taak zal belasten, waarvoor ze misschien niet berekend is.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Maar heeft ze dan niet eens aan u gedacht? 't Zou voor u immers heel mooi en eervol wezen. Moet ze daar geen rekening mee houden? Ze had 't toch onder uw leiding wel eens kunnen proberen.

K a r e l .

De een denkt daar zus over, de ander zo. Of ze nu ook al vast besloten is, zou ik niet durven beweren.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Mijn broer moet toch van daag antwoord hebben.

K a r e l .

Dat zal hij ook wel krijgen. De dag is immers nog niet om.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Neen, dat is waar; maar.... *(zij grijpt zijn hand)* Dokter, dokter, ik heb met u te doen.

K a r e l.

Heel lief van u; maar....

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Ik begrijp, dat u u groot wil houden. Ik bewonder 't zelfs; maar....

K a r e l.

't Is nog de vraag, of dat Sanatorium me op den duur bevallen zou.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Kom, kom! En hoe jammer! Ik was juist van plan onder uw leiding een koud-water-kuur te doen.

K a r e l.

Dokter Spronsen zal met evenveel plezier als ik de straal van de douche op u richten.

J u f f r o u w M e l i s s e n

(schalks).

Toch nog ondeugend!

K a r e l.

Ik meen 't.... werkelijk en.... hij is een zeer knappe man.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Ik wil 't wel geloven; maar het vertrouwen laat zich niet kommanderen. Neen, neen; dat is niet mooi van uw vrouw. Als ik in haar plaats was geweest.... Maar ik weet 't wel: de meeste vrouwen denken alleen

aan zich zelf. Arme dokter! Als u behoefte gevoelt aan simpatie....

K a r e l.

Dank u, juffrouw Melissen, dank voor de goede bedoeling. Maak u anders niet ongerust. Ik trek me de wereldse dingen zo erg niet aan.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Dus.... als u het Sanatorium niet krijgt, blijft u dan toch hier?

K a r e l.

Voorlopig zeker. Met mijn gewone praktijk ben ik ook heel tevreden. Dus.... denk er aan: veel wandelen, goed eten, gerust slapen en alle emosies vermijden.

J u f f r o u w M e l i s s e n .

Ik zal er aan denken,

(hem weer de hand drukkend)

Sterkte, dokter, sterkte!

(links af.)

Derde toneel.

K a r e l.

(Hij loopt eerst enige malen zwijgend, zenuwachtig heen en weer en breekt dan een vouwbeen, dat hij onwillekeurig in de hand heeft genomen. Eindelijk gaat hij aan zijn schrijftafel zitten, neemt allerlei papieren voor zich, vat ten slotte de ontvangen brief weer op en opent die).

Wat is dat?.... Een rekening? *(lezend)* Voor aan UEd. geleverd a kontant: een sealskin mantel.... Aan mij?.... Vijf honderd gulden.... Vijf honderd gulden? Dat moet een vergissing zijn.... Maar....

mijn naam staat er toch op.... mijn adres ook. Hoe komt die kerel daar aan? Den Haag?.... Zou Suze....? Wel zeker! Dat heeft Jet haar weer opgestookt! Ik moet net zo lang gesard worden, tot ik de strijd opgeef. Daar is 't op aangelegd! Dat is het enige, wat die twee verlangen. Maar, voor den donder, ik zet me schrap! Ik betaal die rekening niet!

Vierde toneel.

Karel, Ruuf.

R u u f

(van links opkomend).

Daar ben ik weer terug.

K a r e l.

Eindelijk? Je had toch wel wat eer aan kunnen komen. Ik wacht je al van gisteren avond af!

R u u f.

Maar, mijn waarde, ik heb je immers gezegd, dat ik van morgen in Den Haag moest pleiten voor een jongentje, dat meer dan één vader heeft.

K a r e l.

't Is waar ook. 't Was me helemaal door het hoofd gegaan.

R u u f.

Je bent tegenwoordig een beetje in de war, hoor.

K a r e l.

't Is waarachtig niet te verwonderen! Kijk eens, wat me nu weer overkomt

(hij toont hem de rekening)

R u u f

(na de rekening bedaard in te hebben gekeken).

Een aankoop van je vrouw, niewaar? Ja, dat is een zet, die je kon verwachten.

K a r e l.

Ze heeft mijn geluk verwoest, mijn carrière gebroken; nu moet ze ons geld ook nog opmaken! Wat kan ik daartegen doen?

R u u f.

Een advertensie in de koerant plaatsen, waarbij je verklaart voortaan geen schulden door je echtgenote gemaakt te zullen betalen.

K a r e l.

Heel goed voor de toekomst; maar voor het ogenblik? Wat kan ik tegen deze rekening doen?

R u u f

(nog eens de rekening doorlezend).

Een sealskin mantel.... dus een kledingstuk. - Niets.

K a r e l.

't Is waar ook! Hoe kon ik dat vergeten? Ik heb alle rechten aan mijn kant; ik heb de wet voor me; maar wat kan ik er mee beginnen? Niets, niets, niets! Advie-

zeer je dat aan iedereen? Op die manier is 't waarachtig geen kunst advokaat te zijn!
Hoe is 't mogelijk, dat je daar nog zes jaar voor hebt moeten studeren?

R u u f.

Heb jij niet even lang gestudeerd? En als je geroepen wordt bij een zieke, die een hartkwaal heeft, wat kan je dan doen? Niets!

K a r e l.

Dus je vindt, dat ik een juriediese hartkwaal heb?

R u u f.

Waar zoek jij je kwaal anders?

K a r e l.

Ach!

R u u f.

Wil je nu weten, wat je vrouw geantwoord heeft, of zal ik je dat later eens vertellen?

K a r e l.

Neen, neen, spreek maar op. Ze wil scheiden, hè?

R u u f.

Volstrekt niet!

K a r e l.

Wil ze dan terugkomen?

R u u f.

Evenmin.

K a r e l.

Zie je wel? Daar heb je 't alweer! Me sarren is het enige, waarin ze nog plezier heeft. O, die vrouwen, die vrouwen! Ze zouden je razend maken!

R u u f.

Haar antwoord was: ik wil over de zaak nog wel eens spreken; maar alleen met Karel en onder vier ogen.

K a r e l.

Wel zeker! En dan aankomen met nieuwe voorwaarden! Voorwaarden, die opgemaakt zijn door Henriette en waarmee ze mij een even belachelijke rol wil laten spelen als Frans! Ik denk er niet aan, hoor! Je kunt haar melden, dat ik in geen schikkingen wil treden! Wat meer is: nu zij koppig blijft, verlang ik haar niet eens meer bij me terug te zien.

(op de tafel slaande)

Ik wil een scheiding.... ik.... ik.... en anders niets!

R u u f.

Ik zal 't haar schrijven, mijn vriend; maar.... als ze tot die scheiding wegens overspel niet meewerken wil?

K a r e l.

Dan moet je er maar wat anders op vinden.... iets, dat des noods tien jaar duurt. Het kan me niemandal meer schelen! Ik ben over alles heen! Ik weet nu al te zeker, dat ze niets om me geeft; ja, dat ze nooit iets om me gegeven heeft! Zoals ik je zei: mijn geluk is verwoest, mijn carrière is gebroken, mijn hele leven is geen sent meer waard!

R u u f.

Mag *ik* dus nu handelen? Tot nog toe heb je mijn advies nooit gevolgd.

K a r e l.

Handel, handel!

(hij gaat aan zijn schrijftafel zitten).

R u u f.

Dan zullen we eerst de kwaadwillige verlating moeten doen konstateren.

K a r e l.

Ga je gang! Als ik er maar zo weinig mogelijk meer van hoor!

R u u f.

Zoals je wilt, zoals je wilt. Tot ziens.

K a r e l.

Adieu!

(aan zijn schrijftafel gezeten hem terugroepend)

Ruuf!

R u u f

(bij de deur omkerend).

Nog iets?

K a r e l.

Ja.... je begrijpt, dat ik van mijn kant Suze niets in de weg wil leggen. Het spreekt van zelf, dat ze haar geld dadelik terug krijgt. Ik ben ook bereid haar de helft van mijn opleg af te staan. Je moet dat royaal regelen, hoor.

R u u f.

Dat is van veel later zorg

(hij gaat heen).

K a r e l

(naar de deur lopend, nadat R u u f reeds verdwenen is).

Ruuf!

R u u f

(terugkerend).

Wat is er nu nog?

K a r e l.

Ik heb gezegd, dat ik nu een scheiding verlang en anders niets. Dat is ook zo.... daar blijf ik bij: maar.... als je haar schrijft.... laat dan een achterdeurtje voor haar open. Je kunt nooit weten. Misschien is alles toch anders dan ik 't me voorstel. Als zij nog eens terug mocht, willen komen, dan wil *ik* niet....

R u u f.

Ik zal een achterdeurtje openlaten. Wees gerust.

K a r e l.

Goed. Ga dan je gang maar.

Vijfde toneel.

K a r e l, daarna G i j s.

K a r e l

(alleen).

God, God, wat heb ik veel van die vrouw gehouden!.... En nog!.... Maar 't is duidelijk! Ze had in een grote stad moeten komen. Hier is ze niet op haar plaats. Dat heeft ze gevoeld en op mij gewroken. Had ik de praktijk van oom Gijs maar niet overgenomen....

Enfin! Wat gebeurd is, is gebeurd!

(hij neemt papier en gaat zitten schrijven).

Geachte Heer Melissen!

Tot mijn spijt zie ik me genoodzaakt u te melden, dat ik af moet zien van het Dierkeurschap van het Sanatorium! Wil geloven, dat ik dat besluit slechts na rijp beraad heb genomen en dat geen vijandelijke bedoelingen....

G i j s

(van links opkomend).

Goede middag!

K a r e l

(verwonderd opkijkend).

Wat is dat? U weer hier?

G i j s.

Om je te dienen.

K a r e l.

Als u denkt, dat Suze onderwijl terug is gekomen, dan heeft u 't mis.

G i j s.

Ik denk 't niet, want ik heb haar pas gesproken. Zij maakt 't naar omstandigheden nog al goed.

K a r e l

(bitter).

Ach, ja! Ze is nu vrij te leven, zoals ze verkiest.

G i j s.

Dat is zeker een voorrecht; maar je moet anders niet denken, dat jelui geharrewar haar onverschillig laat.

Karel.

Ach, oom, laten we over Suze maar zwijgen. Een vrouw, die in een boze bui van me wegloopt, die dan weer als een dief bij me inbreekt, die zich door haar zuster laat opstoken om me allerlei bespottelijke eisen te stellen, die om me te treiteren beren maakt, zo'n vrouw toont duidelijk genoeg, dat ze niets meer om haar man geeft!

Gijs

Vind je? - En een man, die zijn vrouw geen mooi japonnetje gunt, omdat de mensen er kwaad van zouden kunnen spreken, die haar allerlei boosaardige bedoelingen toeschrijft, waaraan ze nooit gedacht heeft, die haar een advocaat zendt met een ultimatum, wat toont die?

Karel.

Wie is begonnen?

Gijs.

Dat weten jelui zelf niet eens; maar op het moment ben je in alle geval: kiet.

Karel.

Dat zie ik in 't geheel niet in.... al erken ik graag, dat er van mijn kant fouten zijn begaan. Bijvoorbeeld die belofte van geheimhouding en dan.... dat ik me driftig heb gemaakt. Maar.... doe me het genoeg en laat dat onderwerp rusten. Ik heb er nu genoeg over gedacht, genoeg over gepraat en 't helpt toch niemendal!

G i j s .

Heel goed. Ik kom ook voor iets heel anders. Ik kom voor zaken.

K a r e l .

Zo.

G i j s .

Je hebt wel een ogenblikje tijd, hè?

K a r e l .

De hele avond, als u wil

(hem een siegaar aanbiedend)

Een siegaar?

G i j s .

(zittend).

Dank je

(opstekend)

Je herinnert je op welke voorwaarden ik je mijn praktijk heb opgedragen.

K a r e l .

(zittend).

Zeker. Gedurende tien jaren zou ik u een gestadig verminderend aandeel in mijn verdiensten afstaan en u verbond u geen dokterspraktijk hier meer uit te oefenen.

G i j s .

Akkoord; maar nu komt hier dat Sanatorium.

K a r e l .

Wat zou dat?

G i j s .

Me dunkt, dat valt buiten onze overeenkomst, omdat het nog niet bestond, toen wij die overeenkomst maakten.

Karel

(verbaasd).

Wou u dierekteur van het Sanatorium worden?

Gijs.

Waarom niet?

Karel.

Beste oom, als 't van mij afhing benoemde ik u staande voet; maar ongelukkig hebben de heren voorwaarde gesteld, waaraan u niet kan voldoen.

Gijs.

Die is?

Karel.

De dierekteur moet getrouwd zijn.

Gijs.

En de ongetrouwde Spronsen is wel kandiedaat.

Karel.

Nu ja; maar die heeft een zuster.

Gijs.

Ik heb een nicht.

Karel.

Een nicht?.... U?.... Wie is dat dan?

Gijs.

Dat is ook een vraag! Suze.

Karel.

Suze? Suze.... dierektriese van het Sanatorium? Hoe komt u er bij? Suze moet er niets van hebben.

Gijs.

Zo.... Hoe weet je dat?

Karel.

Van Juffrouw Melissen. Die heeft 't gisteren avond van Mies Spronsen gehoord en Mies Spronsen had 't van Suze zelf. U ziet, dat ik goed ben ingelicht.

Gijs.

't Schijnt zo en toch.... is 't niet zo.

Karel.

Wat zegt u?

Gijs.

Als Mies Spronsen dit heeft verteld, dan kan ze 't alleen distilleren uit een gesprek, dat door haar met Suze in mijn tegenwoordigheid gevoerd werd en dan verzeker ik je, dat Suze iets dergelijks niet heeft beweerd.

Karel.

Gelooft u dan, dat Suze wèl zou willen?

Gijs.

Ik geloof 't niet; ik weet 't. Zij heeft 't me van morgen zelf gezegd.

Karel.

Maar, wat drommel, als ze 't met u wil, waarom wil ze 't dan niet met mij?

Gijs.

Ten eerste, omdat je 't haar niet gevraagd hebt. Dat is nog al glad. Maar.... al had je 't haar gevraagd.... met mij is ze beter uit dan met jou.

Karel.

Wat bedoelt u daar nu mee?

Gijs.

Als dierektriese van het Sanatorium heeft ze te gehoorzamen aan de dierekteur. Dat begrijpt ze en daar heeft ze niets tegen. Word ik dierekteur, dan houdt de zaak daar bij op; maar heeft ze met jou te doen, dan moet ze bovendien gehoorzamen.... en nog wel blindelings, aan meneer haar echtgenoot. Dat vindt ze nog al bezwarend.

Karel.

Ach kom; dat zijn praatjes! Als zij dierektriese werd, zou zij haar plicht wel begrijpen en me niet tegenwerken. Toen ik eiste, dat ze me blindelings zou gehoorzamen, was de toestand geheel anders. Toen dacht ze alleen aan zich zelf.

Gijs

(snel invallend).

Zeg jij.

Karel.

Toen kon 't haar niets schelen, of ze mij benadeelde.

G i j s

(snel invallend).

Zeg jij.

K a r e l.

Toen bedankte zij er toch maar voor iets voor me op te offeren!

G i j s

(snel invallend).

Omdat jij er voor bedankte haar de noodzakelijkheid van dat offer duidelijk te maken, omdat jij haar als een kind behandelde.... zegt zij.

K a r e l.

Kon ik weten, dat zij bereid zou zijn een ernstige taak op zich te nemen?

G i j s.

In alle geval weet je 't nu.

K a r e l.

Nu 't te laat is.

G i j s.

Waarom?

K a r e l.

Omdat zij uitdrukkelijk geweigerd heeft tot mij terug te keren.

G i j s.

Onvoorwaardelijk, ja.

K a r e l.

Welke voorwaarde stelt ze dan?

G i j s .

Alleen deze, dat je afstand doet van het zogenaamde gezag, dat de wet je geeft. Dan is zij graag bereid het gezag te erkennen en te eerbiedigen, dat je van zelf hebben zult door je superieorieit als mens.

K a r e l

(na een ogenblik nadenkens).

Houd u me nu meer dan ooit voor de mal of meent u wat u zegt?

G i j s .

Ik meen 't.

K a r e l

(wederom na een ogenblik van stilte, waarin hij zenuwachtig rondloopt).

Vertel me één ding. Houdt ze nog van me?

G i j s .

Evenveel als toen je met haar naar het stadhuis reedt.

K a r e l

(op zijn horloozje kijkend).

Over een kwartier is er een trein....

(plotseling besluitend tot G i j s)

Ik ga naar haar toe.

G i j s .

Mooi zo! Je hoeft niet ver te lopen.

(hij houdt K a r e l terug, opent de deur links en roept naar buiten)

Kom maar, Suze; hij stemt toe.

K a r e l .

Wat? Ze is hier?

Zesde toneel.

Karel, Gijs, Suze.

Suze.

Roept u, oom?

Karel

(ontsteld en opgewonden).

Kind.... vrouw.... Suze.... wat vertelt oom me daar? Wil je terugkomen? Is 't waar?

Suze

(op hem toelopend).

Zeker wil ik 't!

(zich bedenkend)

Dat is te zeggen!

Gijs.

Hè?}

(tegelijk.)

Karel.

Wat? Dat is te zeggen.}

(tegelijk.)

Suze

(bedaad).

Laten wij er even bij gaan zitten.

Karel

(zittend).

Je wilt toch niet van voren af aan beginnen te....?

Suze

(bedaad).

Dat wil ik volstrekt niet en ik hoop, dat jij 't ook niet wilt Daarom juist verlang ik te weten, of je mij in staat acht naast jou in het Sanatorium werkzaam te zijn?

K a r e l

(geprikeld opspringend).

Anders had ik immers ook voor me zelf dadelik moeten bedanken?

S u z e

(K a r e l door een gebaar tot zitten dwingend).

Dat is waar.

G i j s .

En in ons land komt met het ambt altijd de wijsheid; dus....

K a r e l

(opspringend).

Is 't dus in orde?

S u z e

(als boven).

Verlang je dan niet meer, dat ik een speelpop voor je zal zijn?

K a r e l .

Dat heb ik nooit verlangd!

S u z e .

En zal je niet zeggen, dat ik kinderpraat verkondig, als ik in het Sanatorium eens een eigen mening zal hebben?

K a r e l

(opspringend).

Hoe kan je nu zo iets van me denken?

S u z e

(deftig).

Dan verklaar ik me bereid hier terug te komen, ten minste....

G i j s .

Al weer....?}

(tegelijk.)

K a r e l .

Nu nog wat?}

(tegelijk.)

Suze

(opstaande).

Ten minste, als jij niet de voorkeur geeft aan een scheiding?

Karel.

Hoe kom je er bij?

Suze.

Waarom heb je 't me anders voor laten stellen?*)

Karel.

Waarom ben je van me weggelopen?

Suze.

Omdat je me wou tieranniezeren!

Karel.

Dat wou ik in geheel niet! Jij woudt 't mij doen!

Suze

(zich weer opwindend).

Neen; maar!

Karel

(zich nog meer opwindend).

Heb je er soms niet voor bedankt je wat stemmiger te kleden? Heb je niet geweigerd het fietsen te laten, toen ik je zei, dat het nadelig was voor mijn belangen? Heb je je niet door Jet laten opstoken? Heb je niet....?

Suze.

Heb jij me niet bedreigd met de wet? Heb je niet gewe-

*) Van hier tot aan het slot moet het invallen en het spreken weer zeer vlug gaan.

gerd af te geven wat toch mijn eigendom was? Heb je Ruuf niet op me af gestuurd met een onzinnig voorstel?

K a r e l.

Dat was in 't geheel niet onzinnig!

S u z e

(geërgerd).

Wat? Oom, zeg u nu eens, of dat....

K a r e l.

Zeker niet! In de geschiedenis met het Sanatorium moest ik een beslissing nemen. Je liet me een gek figuur maken!

S u z e.

Liet jij me soms geen gek figuur maken, toen je.... waar Jakob en Frans bij waren.... blinde gehoorzaamheid van me vergdet?

K a r e l.

Dat kon niet anders! Waarom wou je me niet geloven, toen ik....

S u z e.

Kom je nu weer met die zelfde praatjes aan?

K a r e l.

Natuurlijk! Als ik....

G i j s

(tussen beiden in tredend).

Een ogenblikje! Dat jelui van voren af aan beginnen

te kibbelen, vind ik best; maar wacht nu even, dan haal ik er de man van de wet en de hele famielie ook weer bij.

K a r e l

(lachend even als S u z e).

Oom heeft gelijk! Zullen we nu elkander op nieuw gaan plagen? We willen immers geen van beiden weer van voren af aan beginnen?

S u z e.

Ik ten minste niet!

K a r e l.

Greet me dan een zoen, laat het verleden rusten en....

G i j s.

En denk alleen aan de toekomst met het vaste voornemen van nooit weer te gaan kibbelen.

S u z e.

Dat beloof ik niet!

G i j s.

Wat? Wil jij wèl kibbelen?

S u z e.

Och oom, het verzoenen is zo heerlijk!

K a r e l

(haar kussend).

Daar heb je gelijk in.

G i j s.

Kibbel dan voortaan onder vier ogen.

K a r e l.

Juist!

S u z e.

Als onze belangstellende famielie dat maar niet kwalik neemt! Maar à propos, waarom heb je me niet met de poliesie terug laten halen?

K a r e l.

Omdat ik er de macht niet toe had!

S u z e.

Zou je 't anders gedaan hebben?

K a r e l.

Wis en drie!

S u z e

(zij omhelst hem).

Je bent een engel!

G i j s.

En nu, meneer de dokter.... zie je wel, dat jij even goed als ik geëindigd bent met het.... zoete lijntje?

K a r e l.

En dat ik daarmee had moeten beginnen, wil u zeggen.

G i j s.

Dat had je ten minste van mij kunnen leren. Mag ik

nu meneer en mevrouw gelukwensen met hun benoeming tot dierекteur en dierекtriесе van het Sanatorium.

K a r e l.

Zover zijn we nog niet! Melissen wacht nog op ons antwoord.

G i j s.

Dat hebben Suze en ik hem al gebracht en toen heeft hij weer geantwoord: dan zijn ze ook benoemd!

K a r e l.

Hoezee!

S u z e.

En zijn we nu weer even lief samen als een jaar geleden?

K a r e l.

Nog veel liever!

G i j s.

Neem dan een laatste raad van me aan. Blijft elkander lief hebben, alsof je niet getrouwd waart!